

Johannesjuhlat 5.8.

Vistan koulu, Vistantie 31 Paimio

9.30 ..... Lipunnosto Vistan koululla

Pyhän Mikaelin kirkko

10.00 ..... Hartaustilaisuus Pyhän Mikaelin kirkossa
Kukkatervehdykset sankarihaudoille

Vistan koulu

11.00..... Ruokailu- ja kahvitustilat aukeavat
11-13. .... Kylä-, koulupiiri- ja sukuseurakokoukset
13.00 ..... Johannes-Seura ry:n syyskokous
14.00 ..... Ruokailu- ja kahvitustilat sulkeutuvat
14.00 ..... Päiväjuhla Vistan koulun Juhlasalissa

Liput 20€ (Tarjoilu sisältyy lipun hintaan)

Päiväjuhla Vistan koulussa klo 14

Viihdemusiikkipoturi • *Aino Tikka* ja *Riitta Saarnivaara*
Paimion juhlatoimikunnan tervehdys • Juhlan juontaja *Pekka Saaristo*
Johanneslaulu • Juhlayleisö
Tervehdyssanat • Johannes-Seuran puheenjohtaja *Janne Aso*
Musiikkia • Mikaela-kuoro johtajanaan *Riitta Saarnivaara*
Runokooste ”Älä minnuu unohta” • *Maritta Lehtiö*
Juhlapuhe • Etnologianprofessori *Outi Fingerroos*
Musiikkia • Muusikko *Petri Laaksonen*
Johanneksen naisen uuden kansallispuvun julkistaminen
• Kansallispukukonsultti *Taina Kangas* ja hankekoordinaattori *Sirpa Saaristo*
Karjalaisten laulu • Juhlayleisö
Ansiomerkit, Pitäjälehti Johannekselaisen huomionosoitukset
Tervetuloa Piikkiöön 2018
Maamme-laulu • Juhlayleisö

Kuva: Tuomo Yliuoma

Paimion Pyhän Mikaelin kirkko

Uusimman tutkimustiedon perusteella Paimion harmaakivikirkko on seurakunnan kolmas kirkko. Kaksi aikaisempaa ovat sijainneet Paimionjoen rannalla. 1600-luvun puolivälissä alettiin huomata, että kirkon sijainti ei ollut paras mahdollinen – uhkana oli rakennuksen vajoaminen jokeen. Uuden kirkon rakentamista ajoi silloinen kirkkoherra **Henrik**

Florinus. Valtiopäivillä anottiin kuninkaalta muutamien vuosien ylimääräisiä veroja uuden kirkkorakennuksen pystyttämiseen. Kuninkaan lupaamat rahat eivät riittäneet, joten Florinus käytti omia rahojaan. Florinus ja seurakunta ajautuivat kuitenkin vararikoon ja rakennustyö keskeytyi. Vihdoin kuningas taipui ja myönsi tarvittavat varat työn loppuun-

saattamiseksi. Kirkon vihki käyttöön Turun piispa jouluaattona 1689. Kirkkoa on korjattu ja mm. sisäkatto on muutettu uusgoottilaisen tyylin mukaiseksi taitekatoksi. Kirkkoon saatiin sähköt 1920-luvun puolivälissä ja keskuslämmitys v. 1960. Peruskorjauksen jälkeen kirkko vihittiin uudelleen käyttöön loppiaisena 1975 piispantarkastuksen yhteydessä.

Kirkon seinustalle pystytetty Johannekselaisten sankarivainajien ja sodan muiden uhrien muistomerkki on kuvanveistäjä **Aarre Aaltosen** suunnittelema. Reliefissä kaksi sotilasta kantaa haavoittunutta toveriaan, taustalla palava talo ja vierellä nainen lapsi sylissään. Muistomerkki vihittiin 28.7.1951 Johannesjuhlien edellä.

TÄSSÄ LEHDESSÄ:

Kansallispukutietoa
s. 3

Romaani isästä
s. 4

Juhlatervehdykset
s. 6-8

Kuntalaismatkan ohjelma
s. 12

Johannes-Seura ry:n sääntömääräinen syyskokous
Johannesjuhlien yhteydessä Vistan Koulussa, Vistantie 31, Paimio
lauantaina 5.8.2017 klo 13.00

Käsitellään sääntöjen 9§:ssä mainitut asiat
– Johtokunta –

Kansallispukutoimikunta tiedottaa

Suomalaisen kansallispuvun syntymäpäivä 5.8. on myös Johanneksen naisen uuden kansallispuvun syntymäpäivä! Paimion Johannesjuhilla, klo 14 alkavassa päiväjuhlassa julkistetaan runsaan kahden vuoden tiiviin työn tuloksena tämä uusi puku. Puvun esittelee kansallispukukonsultti Taina Kangas, joka Suomen kansallispukukeskuksen edustajana tuntee hankkeen vaiheet alusta alkaen. Puku on savakkotyypinen ja se perustuu Kansallismuseon kokoelmissa olevaan museaaliseen aineistoon. Pukumme asiantuntija, tutkija Leena Holst teki esikuvien mukaan kokonaissuunnitelman, josta naisen pukuun valittiin paita, liivi, kaksi hame- ja esiliinavaihtoehtoa sekä sarka- ja silkkiroijy. Kaiken kruununa aikuisella naisella on päässään silkkilangasta virkattu helmikoristeinen helttuhattu eli natsi, tytöillä silkiset nauhat. Jalkineet ovat mustat, sukat sileää neuletta, väri vaihtoehtoja peräti kolme.

Tervetuloa juhlimaan kanssamme!

Pukuperinteitä Karjalasta: Johanneksen naisen kansallispuvun valmistaminen
Johannes-Seura ry / Maaseudun kehittämisrahasto / Leader toimintaryhmä Varsin Hyvä ry

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

LEADER
Varsin Hyvä

Totta se on!

Viisi vuotta sitten (v. 2012) Suomen kansallispukukeskukselle tekemämme Johanneksen kansallispukujen tarkistuspyyntö johti siihen, että nyt, itsenäisen Suomen 100-vuotisjuhlavuotena johannekselaisilla on kaksi erityyppistä naisen kansallispukua. Tämä uusi puku on savakkomallinen, kuten 1950-luvulla nykyisen puvun vaihtoehtona esitelly, sille äänestyksessä hävinnyt naisen

puku. Vanhalle puvulle ei enää tahdo löytyä tekijöitä, mutta jos sellainen löytyy, mikään ei estä hankkimasta sitä itselleen. Johannes-Seuran velvollisuus on tuoda uuden puvun kaavat valmistusohjeineen kaikkien saataville ja osoittaa sille valmistaja, jolta voi ostaa valmiin pukukokonaisuuden tai sen osia.

Miehille suunniteltu komeaakin komeampi savakkopuku joutuu toistaiseksi odottamaan kunnes, sille löytyy riittävä rahoitus.

Ei ole hienompaa päivää Johanneksen naisen uuden kansallispuvun julkistamiselle kuin suomalaisen kansallispuvun syntymäpäivä 5.8. Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuotena 2017, jolloin Suomessa toteutetaan Aineettoman kulttuuriperinnön toimienpideohjelmaa Unescon yleissopimuksen aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta!

– Pirjo Amper –

Karin Hildénin luonnos Tyyni Vahterin suunnitelmaan perustuva luonnos Johanneksen naisen savakkopuvuksi vuodelta 1950.

Karjalan Liiton kesäjuhlat ”Itsepäiset ja itsenäiset karjalaiset – Suomi 100 vuotta”

Karjalainen väki kokoontui runsaslukuisesti perinteisille Karjalaiseen kesäjuhlille 16. –18.6. Jyväskylään. Paikalla oli tuhansia iloisia ihmisiä ympäri Suomea.

Juhlien ohjelma alkoi perjantaina juhlaseminaarilla, joka käsitteli karjalaisen kulttuuriperinnön merkitystä ja sen tallentamista. Seminaarin aluksi julistettiin Karjalan Liiton Pro Carelia -ansiomerkin saaja, joka oli tänä vuonna muusikko **Erkki Liikanen**.

Lauantaina oli koko päivä erilaisista ohjelmaa, muun muassa kuorokavalkadi. Siihen osallistuivat Turusta moninkertainen menestyjä Turun Karjalakuoro sekä Karjalan Käkösät. Iltapäivällä pidettiin avajaisjuhla ja illalla oli monenlaista kevyempää tilaisuutta, kuten tanssit ja klubi-ilta.

Jyväskylän paviljonki oli juhlien pääpaikka, ja siellä sijaitsi mm. Karjalainen tori, jossa oli vaikka mitä myytävää, mutta oli myös saatavilla tietoa Karjalaisista pitäjistä ja suvut -osastolla. Se tarjosi opastusta sukututkimukseen ja

pitäjäänfoa karjalaisia juuriaan etsiville. Sunnuntaina kokoonnuttiin sekä kirkkoon että juhlakulkueeseen. Ilma oli lauantaina todella kaunis, jopa helteinen, ja illalla olivat kaupungin terassit täpötäynnä väkeä. Juhlakulkueen koostuessa sunnuntaina perinteisesti taivas repesi, alkoi rankkasade. Sateesta huolimatta kadut olivat täynnä väkeä ja kulkueen vastaanotto oli todella lämmin.

Pääjuhlassa oli monipuolinen ohjelma: musiikkia, lauluja, tanssia ja puheita. Juhlien suurkuoro, joka on koottu kavalkadikuoroista, esitti laulut Finlandia, Karjalan kannas ja Karjala kestää. Suurkuoroa johti Turun Karjalakuoron johtaja Heikki Korhonen. Juhlapuheen piti ulkoministeri **Timo Soini** ja hyvän puheen pitikin. Hän totesi, että karjalaisuus on koitunut koko Suomen

rikkaudeksi. Hän korosti asutuslain merkitystä evakoiden asuttamisessa ja sijoittamisessa. Lisäksi hän korosti asustustoiminnasta vastanneen **Veikko Vennamon** merkitystä sodanjälkeisessä Suomessa. Hänen mielestään Vennamon toiminta ei ole vielä saanut riittävästi huomiota. Minäkin on samaa mieltä. Erikseen hän myös kehui karjalaista naista, josta hänellä on henkilökohtaista kokemusta - hänen vaimollaan **Tiinalla** on karjalaiset juuret.

Juhlien järjestäjien tavoitteet toteutuivat, sillä erilaisissa tilaisuuksissa vieraili yli 20 000 kävijää. Ensi vuonna Karjalaiset kesäjuhlat järjestetään 15.- 17.6.2018 Kouvolassa. Sielähä myö tavataan!

– Pekka Teräväinen –

Vincentius-Väntsi -sukuseura osallistui juhlakulkueeseen. Kuva: Armi Suomi.

Kirsti ja Auvo Paju edustivat Johannesta kansallispukukavalkadissa Kuva: Kati Noponen

Anna Kesäläinen kuvasi Kari Kesäläisen Johanneksen pitäjätaulun vieressä.

Johannes 100

Viktor Svaetichinin vesivärimaalaus Johanneksen kirkosta kesällä 1917. Kuva: Lahden historiallinen museo/Suvi Virtanen.

Aito isä

Kun itse alkaa olla oman sukunsa vanhinta ikäluokkaa, lapsuuden muistot tunkevat yhä enemmän esiin. Mieleen tulevat äiti ja isä, isovanhemmat ja muut menneisyyteen poistuneet. Koska olen kirjailija, minua alkoi häiritä se, että jätän jälkeeni vain tarinoita. Siksi tartuin elämäni suurimpaan oikeaan arvoitukseen. Miksi isäni katosi sodan jälkeen, kun Suomea oltiin jo rakentamassa uudelleen?

Kymmeniä vuosia olin muutoissa raa-
hannut mukanani isoisän matkalauk-
kua. Se sisälsi ainoat kirjalliset todisteet
isäni elämästä. Toimittaja **Aito Aatos**
Anto syntyi Johanneksessa vuonna 1918
ja joutui heti keskelle itsenäisyytemme
ajan ensimmäistä sotaa.

Seuraavaan hän sitten osallistui
jo itse. Ylioppilaksi tulon ja asevel-
lisuuden suorittamisen jälkeen hän oli
muuttanut Helsinkiin 20-vuotiaana.
Sen vuoksi hän joutui Talvisodassa kuu-
luisaan Ässä-rykmenttiin. Mitä lienee
nuori mies miettinyt, kun sotilasjuna
lähti Harjun ruumishuoneen raiteelta
kohti Kuolemanjärveä?

Taistelukokemuksensa hän kirjoitti
runoiksi, joissa hän pohti myös isyyttä:
Veljeni vaipuvat veriinsä viereltäin.
Jokainen heistä kaivattu ja rakastettu,
pienen piltin hartaasti ikävöimä.

Miksi minä, yksinäinen, jäin?
Aito sai siipeensä kahdesti ja alkoi
kirjoittaa runoja rauhasta. Joku oli kui-
tenkin ehtinyt kiinnittää häneen huo-
miota, sillä Jatkosodan ajaksi hänet oli
määrätty Valtion Tiedotuslaitokseen,
jossa tehtiin sotapropagandaa. Hävityn
sodan jälkeen ei sitten ollutkaan mikään
ihme, että hän joutui Valvontakomission
ja Valpon huomion kohteeksi epämiel-
lyttävillä tavoilla.

Isäni jälkiä on ollut vaikea seurata.
Sen olen pystynyt päättämään, ettei
hän antanut koskaan anteeksi Karjalan

menetystä. Perheensä hän hylkäsi ka-
dotessaan. Se tapahtui sen jälkeen, kun
hän oli ollut luovuttamassa presidentti
Paasikivelle tiedot kommunistien val-
lankaappaussuunnitelmista vuonna
1948. Niihin tietoihin kaatui mm sisä-
ministeri **Yrjö Leino**, joka oli naimisissa
Hertta Kuusisen kanssa.

Vaikkei meillä veljeni kanssa enää
ollutkaan isää, meille jäivät turvak-
si isovanhemmat ja evakossa eri puo-
lella Suomea asuva karjalainen suku.
Kaikkein tärkeimmäksi muodostui suh-
de isän isoäitiin **Suokkaan Anniin**, joka
koulujen kesälomien aikana Pälkäneellä
pohjusti omilla jutuillaan minun ke-
hitykseni kertojaksi. Hää ku ol kiven-
napposii.

Isoisoäiti oli iloisten ja surullisten
sanojen taitaja. Suuren lapsilauman
synnyttäjän puoliso oli tehnyt tsaarin
aikana koristepeusepän töitä Pietarissa.
Sen jälkeen hän toimi rakentajana, josta
sanottiin, ett **Suokkaa Matti**, hää tekköo
puusta vaikk perkeleen.

Heidän esikoistyttyänsä oli se, joka
meni naimisiin nuoren kansakoulun-
opettajan **Juho August Anton** kanssa
ja muutti Johannekseen.

Vanhoilla päivillään isäni äiti sitten
kertoi, kuinka heidän oli käydä huon-
nosti kansalaissodassa. Punaist olivat
pyytäneet opettajaa toimittamaan
ruokatarvikkeiden takavarikoinnin ja
jakelun, koska hän oli rehellinen mies.

Ata Hautamäki Tove Janssonin
puiston avajaisissa

Tehtävästä ei voinut kieltäytyä. Naiset ja
lapset kärsivät eniten epävakasta olois-
ta. Johanneksen papin poika (mummin
kertoman mukaan) oli valkoisten voi-
tettua haettanut opettajan ammutta-
vaksi. Siinä meinasi päättyä myös pienen
Aito Aatoksen elämä, sillä mummi oli
mennyt seisomaan miehensä eteen lapsi
sylissään ja sanonut, että ampukaa sitten
meidät kaikki.

Me kuuntelimme veljeni kanssa ta-
rinaa 70-luvulla nuorina vanhempina,
sillä siihen asti asiasta oli vaiettu.
Meidän mummimme oli ollut mykkä
karjalainen, joka ei koskaan muistellut
menneitä, istui vain ja itki. Hänen kai-
pauksensa kotiin Karjalaan ei hellittänyt
koskaan. Aito oli kirjoittanut äidilleen
lohduttavan runon:

*Vaan kalleinta ei vienyt käsi Herran,
hän eloon jätti meidät jokaisen.
Ja vaikka sota ruoski liian verran.
toi hyväinkin se: herkün sydämen*

*On joulu kylmä maalla vierahalla,
on liian tuima tuuli jouluyön
Vaan sydän herkkä yhtä juhlaisella
lämmöllä kääntyy puoleen tähtivyön.*

*On tähden tuike Luojan taivalla
se sama, niin kuin yössä Kannaksen.
Ja sydän, joka itki vainon alla,
se tuntee lasten rakkauden.*

Tutustuin isääni hänen runojensa kautta
ja kirjoitin Aito isä -romaanin ikään
kuin yhdessä hänen kanssaan. Mukana
on myös taistelukertomus lyhennet-

tynä novellina ja jäljennöksiä kirjeis-
tä. Kirjassani on faktaa ja fiktiota. Se
on kunnianosoitus isillemme, mutta
myös niille isän korvikkeille, joista tuli
lapselle tärkeitä sen aidon puuttuessa.
Kansansivistysrahasto on tukenut kir-
joitusprosessiani, joten olen pystynyt
esiintymään eri puolilla Suomea Aito
isä -teemalla. Jokaisessa tilaisuudessa
vahvistuu käsitykseni siitä, että isät ovat
ajatuksissamme. Muistelemalla me pi-
dämme heitä edelleen elämässämme.

– **Ata Hautamäki**, kirjailija –
Suomen Kirjailijaliitto ry:n jäsen
Suomen Näytelmäkirjailijaliiton jäsen
Helsingin Kirjailijoiden jäsen
Pirkkalaikirjailijat ry:n jäsen
Suomen Dekkariseurain jäsen

SUVUN TUNNUS RINTAPIELEEN VINCENTIUS-VÄNTSI SUKUSEURAN JÄSENILLE

Vincentius-Väntsi sukuseura ry. ko-
koontui 20.5. Helsingissä Karjalatalolla.
Tilaisuudessa julkistettiin sukuseuran
hallituksen päätös, että Suomen juhla-
vuoden johdosta jokainen seuran jäsen
varustetaan sukuseuran vaakunasta
muotoillulla pinssillä.

Sukuseura on osallistunut myös
DNA-tutkimukseen juuriensa selvittä-
miseksi. Aiheeseen perehtynyt **Markku**
Komonen valotti maamme asuttaneiden
ihmisten reittejä Afrikasta alkaen
piirtäen sukuun, jonka erälle oksalle

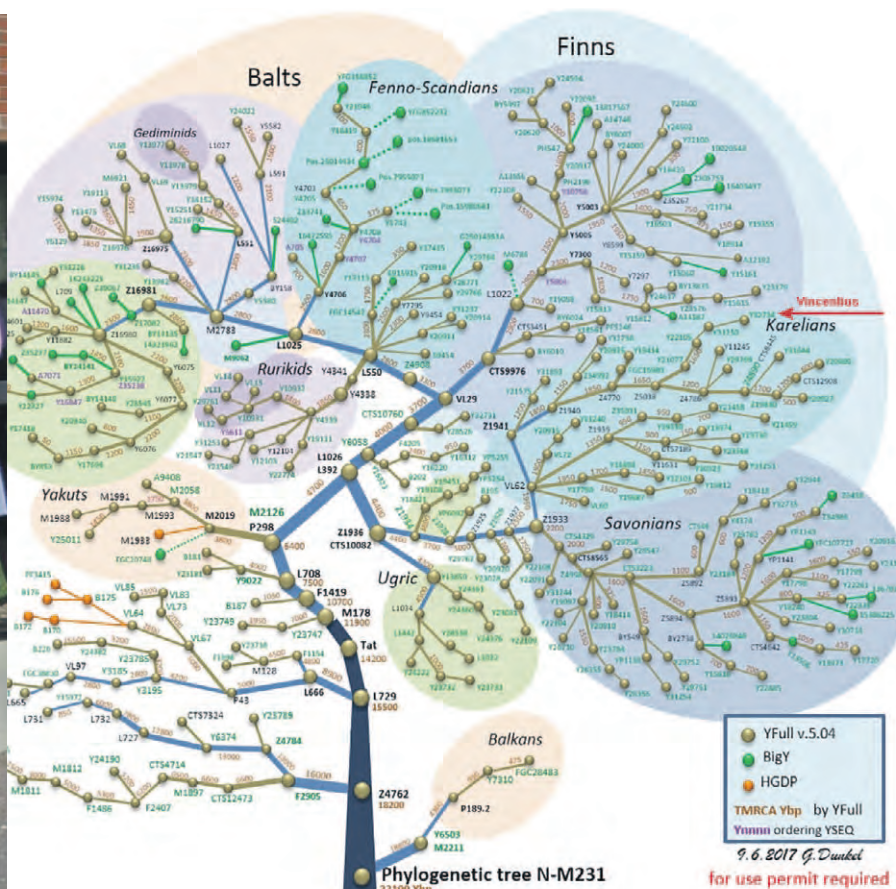
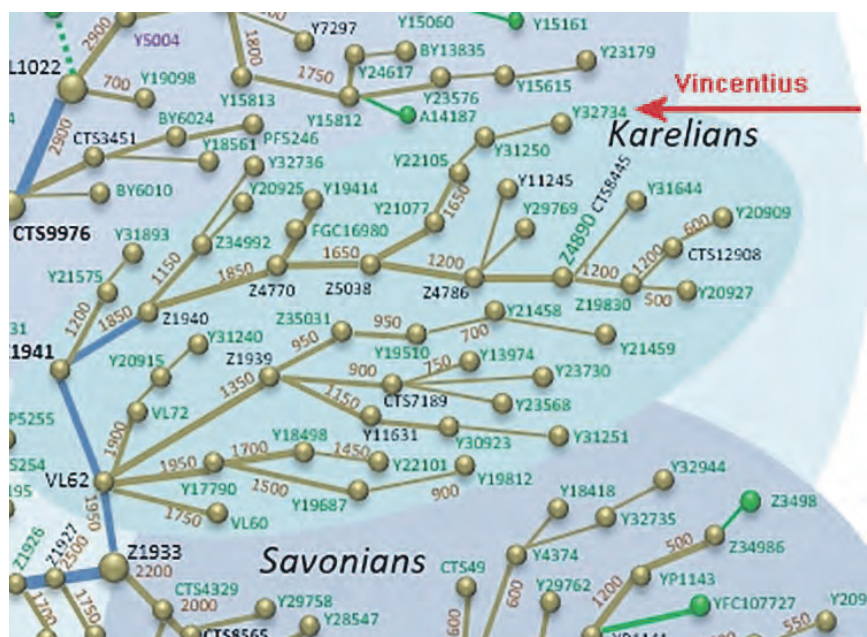
sijoittuvat myös Vincentius-Väntsit.
Lisätuloksia joudutaan kuitenkin vielä
odottamaan tarkemman kuvan saa-
miseksi.

Vincentiuksen jälkeläiset kokoontu-
vat joka toinen vuosi, jolloin on myös
sääntöjen edellyttämä varsinainen vi-
rallinen sukokokous. Väliuosina teh-
dään matkoja entiselle kotiseudulle.
Viimekesäisestä matkasta nähtiin ku-
vakooste, joka kertoi erityisesti myös
käynneistä Summan ja Ihantalan tais-
telupaikoilla.

Seuran toimihenkilöistä päätettiin
varsinaisessa sukokokouksessa, että
puheenjohtajana toimii **Paavo Väntsi**,
varapuheenjohtajana **Pirkko Anttila**
(varalle **Jaana Lindman**). Muut halli-
tuksen jäsenet varajäsenineen: **Tuija**
Junkkari (Suvi Väntsi), **Hannu Väntsi**
(**Heikki Toimela**), **Leena I. Väntsi**
(**Heikki Korhonen**). Sihteeri/talou-
denhoitajana jatkaa **Raimo Väntsi**.
Toiminnantarkastajaksi valittiin uutena
Timo Väntsi (**Leena A. Väntsi**).

– Paavo Väntsi –

Sukuseuran jäseniä Karjalatalon edustalla (kuva: Timo Väntsi)

Kuultua ja muistelmia Sulo Rauhalan elämän suoralta

Johanneksen Hylkiälässä elettiin 1800-luvun lopulla pienen maalaiskylän normaalia arkea. Kesät kuluivat peltotöissä ja muissa talonpitoon kuuluvissa askareissa. Marjojen ja sienten keruu, sekä puutarhatuotteiden ja juurikasvien säilöntä talven varalle kuuluivat syyspuolen askareisiin

Talvisin miesten aika meni metsätöissä, hakattiin ja ajettiin poltinpuut ja muut kotitarvepuut metsästä kotiin, kunnostettiin tarvekaluja ja puhdetöinä valmistettiin tarvittavia puuastioita ym. Myyntiin tehtiin halkoa ja jokivarren sahoille tukkeja.

Naisväki kehräsi langat, kutoi kan-kaita ja neuloi sukkia, lapasia ja muuta tarpeellista karjanhoidon ohessa.

Kuvatun kaltaista lieenee ollut elämä myös isoisäni isän ja äidin, **Aleksander** ja **Eeva Hylén** taloudessa. Perheeseen kuului kaksi tytärtä, **Anna** ja **Amalia** ja neljä poikaa, **Anton**, **Mikko**, isoisäni **Otto** ja nuorimpana **Konsta**.

Lapsista Anna, Amalia ja Mikko muuttivat avioituttuaan muualle, myös Konsta muutti Huumolan kylään Kuolemajärvelle.

Anton vihittiin **Vilhelmiina Lipposen** kanssa ja heille syntyi kolme lasta: **Hilja**, **Viljo** ja **Onni**.

Otto löysi itselleen vaimon Kiteeltä tammikuussa 1909 Johannekseen muutaneesta **Ida Keinäsestä**.

Otto ja Ida vihittiin alkuvuodesta 1912 ja **Kaarlo** syntyi saman vuoden joulukuussa ja 30.4.1915 syntyi sitten isäni **Sulo**.

Aleksanderin ja Eevan suurtaloudesta alkoi väki vähetä jo ennen isäni syntymää, sillä Eeva kuoli 5.4.1915.

Seuraaviinkin vuosiin riitti draamaa ja tragediia niin Suomen historiassa kuin perheen piirissä.

Maamme itsenäistymistä seuranneen sisällissodan lisäksi Suomeenkin levisi Espaniantaudiksi nimetty influenssa pandemia, johon vuosina 1918 – 1920 kuoli arviolta noin 20000 ihmistä.

Kesällä 1918 kuoli Aleksander ja 22.10.1918 isoisäni Otto, joka ennen kuolemaansa oli toiminut joitakin vuosia Ylämaan osuuskaupan myymälänhoitajana Karhulan kylässä.

Isäidistäni tuli 27-vuotiaana leski ja kuusi- ja kolmevuotiaiden poikien yksinhuoltaja.

Suurperheen tuella edettiin vuoteen 1921, jolloin päätettiin tilan jakamisesta. Ida oli vahvasti sitä mieltä, että maa on kuitenkin pysyvää, niinpä hän ja pojat jäivät asumaan vanhaa Rauhala nimistä kantatilaa. Pihapiirin lisäksi tilaan liitettiin metsää ja peltoa yhteensä noin 15 hehtaaria.

Voimakastahtoinen Ida mammani viljeli tilaa ja hoiti karjan ja puutarhan, tietenkin saaden naapuriapua vaatimpiin töihin. Lisätuloja Ida sai teke-mällä vaatteita lapsille ja aikuisillekin. Tämän taidon hän oli oppinut kotonaan Kiteellä isältään **Pekka Keinäseltä**, joka teki vaatturin töitä.

Vanhin poika Kaarlo ei ollut kiinnostunut maataloustöistä vaan lähiti seuraamaan isänsä jälkiä, ensin kauppa-apulaiseksi ja kauppakoulun käytyään hän toimi useissa osuuskau-poissa myymälänhoitajana, pisimpään Nurmijärven Nukarin kylässä.

Isäni Sulo alkoi ottaa vastuuta talonpidosta jo hyvin nuorena. Sekä mamma, että isä ovat kertoneet talon rahapussin siirtyneen isäni haltuun heti kun rippikoulu oli käyty.

Ensimmäisen itsenäisen hevoskaup-pansa isä kertoi tehneensä Viipurin hevosmarkkinoilla 15 vuotiaana, tosin hänen setänsä Anton oli ollut päällekatsojana, ettei nuorta poikaa päästä huijaamaan.

Nuoren miehen opastajana ja isähahmona oli setä Anton ja 10 vuotta vanhempi serkku Viljo.

Nuorempi serkku Onni oli kolme vuotta isääni nuorempi, mutta yhdessä he tekivät töitä pellolla ja metsässä sekä

Sulo Hyle myöh. Rauhala

viettivät vapaa-aikaa nuorten miesten riennoissa, monet kuvittelivat Sulon ja Onnin olevan veljeksiä.

1930-luvun loppupuolella Sulo tapasi naapurikylästä, Karhulasta **Aini Konton** ja häitä vietettiin 30.4.1939. Nuorilla oli yhteisenä kokemuksena toisen vanhemman menettäminen jo pieninä, sillä äitini äiti kuoli 28.8.1921 Ainin ollessa neljä vuotta vanha.

Talvisodan jälkeen Ida asui vanhimman poikansa luona Harjavallassa, jossa Kaarlo oli myymälänhoitajana.

Vanhempani asuivat talvisodan jälkeen Turussa ja myöhemmin Porissa.

Jatkosodan alettua juhannuksena 1941 isäni oli käynyt lääkintäaliupseerikoulun ja toimi jatkosodan ajan lääkintäaliupseerina eri rintamilla.

Takaisin Hylkiälän Rauhalaan muutettiin keväällä 1942. Talonpitoa jatkoivat kahdestaan Ida ja Aini, silloin toimi tasa-arvo, ei ollut erkseen miesten ja naisten töitä, vaan naiset tekivät kaikki työt.

Sulon kotilomat sotatoimista olivat tietysti tärkeässä roolissa töiden teke-misessä.

Vanhempi veljeni **Kari** syntyi 11.1.1944 eikä saanut nauttia elämästä Karjalassa kuin puolisen vuotta, kun taas lähdettiin ensin hevoskyydillä ensin Joutsenoon ja sieltä junalla Auran asemalle ja edelleen Tarvasjoelle.

Isäni kävi sekä talvisodan että jatkosodan ihan pitkän kaavan mukaan, ainoastaan Lapinsotaan hänen ei tarvinnut osallistua. Sotatapahtumista hän puhui erittäin harvoin, eikä juuri

Kaarlo, Ida, Sulo ja Otto Hyle 1916.

kysymälläkään kertonut mitään yksityiskohtia. Vanhempana ymmärsin sotakokemusten olleen traumaattisia, sillä painajaisunet toistuivat usein koko 50-luvun. Painajaiset vähenivät myöhemmin ja loppuivat äitini kertoman mukaan kokonaan, aika paransi haavat. Sodan päätyttyä ei vielä puhuttu kriisiavusta, vaikka se olisi tullut tosi tarpeeseen monelle rintamamiehelle.

1945 Sulo, Aini, Kari ja Ida-mamma luopuivat Hyle nimestä ja ottivat nimeksi Rauhala, Karjalassa olleen kotitilan nimen mukaan.

Jälleenrakentaminen alkoi samana vuonna Porin maalaiskunnan Järvi-kylään, 1,5 kilometriä Pori – Vaasa tieltä Rottapäkin tien varteen. Tontilla oli vanha iso suuli, jonka sisään tehtiin tilapäissuoja lehmille ja hevoselle. Rintamamiestalo nousi samalle tontille ja samoin tilapäinen sauna.

Talon valmistuttua tehtiin uusi navetan, tallin ja heinäsuulin käsittävä talousrakennus. Seuraavana oli vuorossa yhdistetty sauna- ja aittarakennus, jonka päähän myöhemmin rakennettiin kanala.

Elämisen edellytykset alkoivat olla kaikki kunnossa, kun minä syksyllä 1947 synnyin.

Maanviljelys 1950-luvulla oli pientiloilla vielä hyvin käsityövaltaista. Kynnöt tehtiin joko hevosparilla tai yhdellä hevosella, samoin äestys. Puinteja varten oli muutaman talon yhteinen puimakone, jota pyöritti pieni yksisylinterinen moottori, myöhemmin hankittiin yhteinen perunannostokone. Korjuukauden aikana kalusto ja työväki siirtyi talosta taloon tarpeen mukaan.

Rottapäkipä töiden koneellistuminen alkoi siitä, kun Viljo ja Onni Hyle hankkivat 1950-luvun lopulla harmaan Ford-merkkisen traktorin. Viljo Hyle oli hyvin monitaitoinen mies, hän teki mm. puusepän, sepän, konemiehen ja muurarin töitä. Muistan ihailleen seuraneeni kun Viljo raudoitti rekiä. Isäni oli usein Viljon apuna ja opissa ja omaksui kiittävästi serkkunsa taitoja.

Mieleeni on jäänyt kun joskus 1970-luvun alussa teimme pyöreistä, järeistä pölkyistä pihakalusteita. Olin sahanut pölkyt halki moottorisahalla ja aloin tehdä loveuksia sahalla, kun isä kopautti minua olkapäähän ja sanoi ”määhä pois, mie vestän”. Loveukset tulivat tehtyä nopeasti ja tarkasti paljon pienemmällä metelillä.

Vanhempani asuivat Rottapäkipä 32 vuotta ja mammani Ida kuolemaansa eli vuoteen 1963 asti.

Vuodesta 1977 Sulo ja Aini viettivät talvet Porissa Presidentinpuistokadulla ja kesät Rottapäkipä, aina vuoteen 2000 asti.

1.11.2006 olin työmatkalla Merkarvialla, yöllä ja aamulla oli satanut runsas 10 senttiä lunta ja maa ja puut olivat puhtaan valkoisia. Ajelin metsä-autotietä ja tulini pitkälle suoralle kun näin tiellä jäljet.

Ihmettelin, kuka täällä on voinut jo kulkea. Menin ulos autosta ja totesin että tiellä oli tuoreet karhun jäljet, jotka jatkuivat suoran päähän. Siinä seisoesani puhelimeni soi, Porin kaupungin-sairaalaista ilmoitettiin, että isäni Sulo Rauhala oli juuri kuollut.

Koko ikänsä metsässä töitä tehnyt ja metsässä viihtynyt mies oli tullut oman suoransa päähän.

– Kyösti Rauhala –

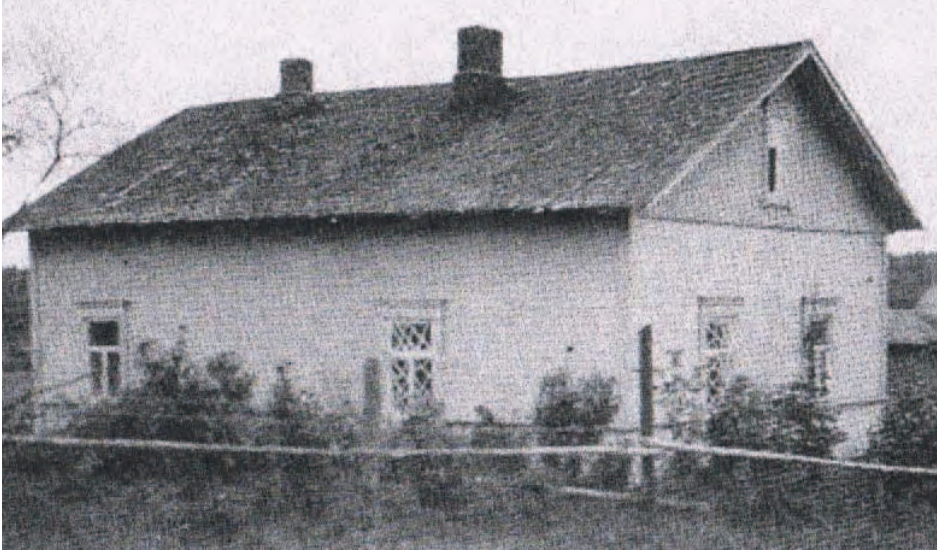
Ainin ja Sulon häät vappuna 1939.

Maanviljelys 1950-luvulla oli pientiloilla vielä hyvin käsityövaltaista. Kynnöt tehtiin joko hevosparilla tai yhdellä hevosella, samoin äestys.

Otto Hyle.

Sulo Rauhalan kotitalo.

Johannesjuhlat 5.8.

Tervetuloa Johannesjuhlille Paimioon

Suomen kesään kuuluvat olennaisena osana ajoittainen auringonpaiste ja kohtuulliset vesisateet sekä tietysti Johannesjuhlat. Paimion koulu-keskuksen remontti on yläkoulun osalta saatu valmiiksi, joten pääsemme viettämään juhlia paimiolaisten uusitusopinajossa.

Työntäyteinen vuosi on seurassamme vierähtänyt siitä, kun tapasimme Kaarinan lukiolla Johannesjuhlien merkeissä viime vuonna. Sirpa Saariston vetämä toimikunta on vienyt kansallispukuhanketta ansiokkaasti eteenpäin. EU:n hankerahoitus edesauttoi merkittävästi kansallispukuhankkeen toteuttamista, jonka seurauksena seuran rahoitusosuus hankkeeseen väheni huomattavasti.

Johannekselaisten naisten kansallispuvun uusi virallinen versio esitellään juhlien yhteydessä. Vielä on tekemistä, jotta tavoitteet puvun jatkovalmistuksen ja hankehistorian osalta saadaan kuntoon. Viimeiset EU:n hankerahoitusosuudet saadaan seuralle tilitettyä vasta ensi vuoden puolella.

Viime vuoden kesällä saimme aikaiseksi Venäjän ortodoksisen kirkon kanssa sopimuksen edellytyksistä uuden kirkon rakentamiseksi Johanneksen kirkonmäelle. Työt lähtivät vauhdikkaasti liikkeelle, mutta helmikuussa paikalla vieraillessani totesimme vaimoni kanssa töiden täydellisesti pysähtyneen. Keskusteluissa kirkon edustajien kanssa ilmeni rahoitusvaikeuksia. En odota asiassa nopeita käännteitä, vaikkakin yhdessä pohdiskelimme venäläisiä mahdollisuuksia rahoituksen toteuttamiseksi.

Esillä ollut uuralaisten palaaminen Johannes-Seuraan kariutui viime vuoden lopulla. Johtokunta kaipasi yhdistysfuusiolta tarkempia selvityksiä ja katsoi, ettei Johannes-Seuran sääntöjä yhdistymisessä lähdetäisi muuttamaan. Uuraalaiset muuttivat yhdistyksensä Uuras-Kilta ry -muotoiseksi ja nyt jatkamme entiseen tapaan järjestöyhteistyötä.

Sovetskissa on haluja järjestää Johanneksen ja Sovetskin perustamisen 400-vuotisjuhlia tänä vuonna. Perustamisen ajankohdaksi on otettu ensimmäinen maininta Kakin kappelista, joka on ollut vuonna 1617. Johannesjuhlien viikonvaihteen aikana vierailee johannekselaisten sijoituskunnissa kulttuuriryhmä Sovetskista esiintymässä. Syyskuun ensimmäisenä viikonloppuna järjestetään juhlallisuudet Sovetskissa, jonne teemme samalla kertaa kuntalaismatkan. Syksyinen Johannes ja Karjala ovat näkemisen sekä kokemisen arvoiset.

Kokoonnumme siis pian sankoin joukoin Paimioon viettämään Johannesjuhlien merkeissä mukavaa lauantaipäivää, jossa saamme tavata tutut jälleen kerran ja kuulla, kuinka taas haastellaan. Juhlat ovat merkittävä osa seuran toimintaa. Juhlatoimikunta on rakentanut upean ohjelmakokonaisuuden, josta ei kannata jäädä paitsi. Joku kuitenkin kysyy, missä sinä olit, kun uusi kansallispuku julkistettiin. Kerää nyt ystävät mukaan samaan kyytiin ja suunnatkaa Paimioon.

Tavataan Paimiossa – tuutha siekii!

– Janne Aso –
seuran puheenjohtaja

Toivotan Paimion kaupungin puolesta kaikki johannekselaiset lämpimästi tervetulleiksi

Tätä tervehdystä kirjoittaessani Suomen kesä näyttää parhaimpia puoliaan. Luonto on kauniin, herkän vihreää niin kuin se kasvukautensa alkupuolella on ja aurinko paistaa siniseltä taivaalta. Niin paljon sitä on taas odotettukin, kulunut kevät ja alkukesä muistaen.

Kesä on myös kotiseutumatkailun kulta-aikaa. Viimeisten vuosikymmenten aikana on ollut mahdollista ulottaa entisellä kotiseudulla käynti myös rajantakaisille, luovutetuille alueille. Tiedän, että Te johannekselaiset olette tätä mahdollisuutta paljon käyttäneet ja edelleen käytätte. Johannekselainen – lehden sivut siitä joka numerossa kertovat, eikä tuo käynti entisellä kotiseudulla rajoitu kesäaikaan, vaan sitä on läpi vuoden.

Itsellänikin on näiden Paimion vuosien aikana ollut useampia mahdollisuuksia käydä Johanneksessa ja Uuraassa, nykyisessä Sovetskissa ja Vysotskissa. Historiallisten tutustumiskohteiden lisäksi olen tavannut nykyisen kunnanjohtajan Andrey Nekrasovin ja muita kunnan edustajia useamman kerran sekä saanut tutustua tämän päivän kehityskohteisiin. Hyvät ja mielenkiintoiset keskustelut ovat aina olleet yksi osa matkan annista.

Johannes-seuralla, Johannekselainen-lehdellä ja Johannesjuhlilla on arvokas tehtävä tallentaa perimätietoa, säilyttää ja ylläpitää johannekselaisten keskinäistä yhteyttä ja siihenkin liittyen järjestää matkoja, retkiä ja muuta toimintaa. Toivon tämän työn jatkuvan ja uusien osallistujien ja vetäjien löytävän tiensä sen pariin. Näillä ajatuksilla toivotan Paimion kaupungin puolesta kaikki johannekselaiset lämpimästi tervetulleiksi viettämään Johannesjuhlaanne kaupunkiimme.

– Jari Jussinmäki –
Kaupunginjohtaja

PAIMIO
Paimion kaupunki

Iloa ja valoa

Iloa ja valoa kuuluu karjalaiseen luonteenlaatuun. Se on myös tulevan toimintavuoden teema. Karjalaisuus on elävöittänyt varsinaissuomalaista elämää ja tuonut virikkeitä musiikin, runon ja kuvataiteen kautta. Yhteys on olemassa ja vaalikaamme sitä ilolla ja lämmöllä.

Kirkollisessa elämässä monet juhla-pyhät ja muut tapahtumat ovat olleet yhteisen uskon ja toivon jakamista. Kuljemme rohkeasti eteenpäin muistaen, että Kaikkivaltias Jumala on luvannut siunata heitä, jotka turvaavat Häneen!

Valoa ja lämpöä kesääsi ja tervetuloa kirkkoon juhlimaan elokuussa!

– Vesa Tuominen –
Kirkkoherra

Koulu-, kylä- ja sukutapaamiset Johannesjuhlilla 5.8.

KLO 11

- Hörkön sukuseura klo 11.00-11.45
- Kaijalalaiset
- Päätilän koulupiiri
- Revon-, Haltian- ja Huunonsaari
- Vaahtola-Rokkala-Riionsaari

KLO 12

- Kaijalan Hänniset
- Kaislahden koulupiiri
- Karhulalaiset
- Koskijärveläiset (11.45–12.30)

Hörkön sukuseura

Vuosikokous la 5.8. 2017 klo 11.00–11.45 Paimion koulukeskuksessa Johannesjuhlien yhteydessä. Tervetuloa!

Koskijärveläiset

Tavataan Johannesjuhlilla Paimion koulukeskuksessa la 5.8.2017 klo 11.45 –12.30. Tervetuloa!

DNA-sukututkimuksesta kiinnostuneille kokoontumistila

Johannesjuhlilla on varattu kokoontumistila ja infopiste klo 11.00-13.30. Paikalla on kaksi DNA-sukututkijaa, Heli Koso ja Markku Komonen, assistentteina Sari Scimone ja Marjatta Haltia.

Markku Komosen tiivis tietopaketti geneettisestä sukututkimuksesta klo 12.00-12.15.

Tule kuulemaan ja kyselemään, yritämme vastata niin testiä suunnittelevien kuin testin jo tehneiden mieltä askarruttaviin kysymyksiin.

Johannesjuhlat 5.8.

Autokorjaamo Testipiste oy

Hallimestarinkatu 22
20780 KAARINA

Puh. (02) 243 5585
Faksi (02) 243 5100
Gsm (0400) 824 767
markku.hiiri@testipiste.fi

Tervehdyksenme juhlaeväelle!

MATKATOIMISTO
VISTAMATKAT
PAIMIO, VISTANTIE 24, PUH. 477 5600, FAX. 477 5614

KÄSIN LEIVOTTU PERINTEITÄ KUNNIOITTAEN

NESTE K
Paimio

K Rauta
PAIMIO

Lasi-Vista Ky
Puh. 050 5054380

STERA

SÄHKÖ- JA TALOTEKNINEN VALVONTA, LASKENTA JA SUUNNITTELU
OPTIMATE

www.optimize.fi
Vistantie 19A, PAIMIO

KANSALLISPUVUT
SARAFANIT JA FERESIT
KANSALLISPUKURAITAISET
JOUSTAVAT KANKAAT
OHJEET JA TARVIKKEET

T:mi Soja Murto
www.kansallispuku.com

Sähköurakointi
T:mi Pasi Pajala

Nuppulantie 9, 21530 Paimio
puh. +358 40546 3177
e-mail: pasi.pajala@elisanet.fi

- Likakaivojen tyhjennykset, viemäreiden avaukset, roskalavat.
- Pihojen- ja teiden harjaukset.
- Toimitamme multaa, sepeliä, hiekkaa.

Harri Nikkanen Oy, Paimio
P. 0400 530476, 02-4734246
Sähköposti: harri.nikkanen.oy@kolumbus.fi

TEKNISET
VISTAVISIO Euronics
Vistantie 24, 21530 Paimio
Puh. 044-766 1300 www.tekniset.fi

MARKET
Sinun.

PAIMIO Asematie 1
• Ark 7-21 • La 7-21 • Su 10-21

Johannesjuhlat 5.8.

Palvellaanko Sinua nykyisessä pankissasi?

Entä arvostatko pysyvyyttä ja läheistä palvelua?

Me teemme niin.
Tule kokemaan tämä itse.

- Palvelemme asiakkaitamme myös kassapalveluissa koko aukioloajan.
- Meidät tavoitat henkilökohtaisista puhelinnumeroista.
- Siirrämme asiakkuutesi meille vaivattomasti valtakirjalla.

POP Pankki

Hadvalantie 10, Piikkiö
puh. 020 774 9880

www.poppankki.fi/piikkio

Sininen Neula

Kangaskauppa

Kankaat, ompelu- ja käsityötarvikkeet
Askartelutarvikkeet
Ompelupalvelu

Tervetuloa!

Vistantie 15
21530 Paimio
Puh. 050 5707172

Paimion Vesi ja Lämpö Ky

Sähköyhtiöntie 8 • 21530 PAIMIO

Kahvila-leipomo-konditoria

Café Asta

Asematie 2, 21530 PAIMIO
Puh. 02 4732 602 • www.cafeasta.fi

Lassi ja Elias Hörkkö

Olli Ilmasti
olli.ilmasti@gmail.com

PAIMIO
0400 - 846 838

HALIKKO SALO
0400 - 447 477

www.ilmastiolli.fi

1+8 henkilöä + invavarusteet + paarit

PAIMION KUKKAPALVELU
ma-pe 9.00-17.00
la 9.00-16.00 su 10.00-15.00

Kukkia iloon ja suruun

Pussitie 4
21530 Paimio
02-4732176

PARTURI-KAMPAAMO
Anne Sandholm
VIHOSSUONTIE 29, VEIKKARI, 21530 PAIMIO
PUH. 02-470 2702 / 050 - 523 2377

PERTTI AUTOLIIKE KUOKKANEN

PAIMIO, Paimiontie 408
p. 470 2406

www.turunvaihtoautot.net/kuokkanen

T:mi Nina Tanninen
Koulutettu Hieroja

nina.tanninen@gmail.com

Katajatie 2 C 24
21530 Paimio

040-5167241

- * Laadukkaat lasit
- * Persoonalliset kehykset
- * Piilolasit
- * Silmälääkäri ja optikko
- * Työnäkötarkastukset

Silmälasi Kerttu
0400 888 362, Vistantie 8, Paimio
Avoimma ma-pe 10-17, la 10-14
www.silmalasikerttu.fi

Ajanvaraus
0400 888 362

Ravintola Femme

vistantie 45 paimio

Ravintola Femme

KOSMETOLOGINEN HOITOLA

HANNA

Kauneushoitola Hanna on kosmetologinen hoitola Paimion keskustassa, jonka monipuoliseen tarjontaan kuuluvat kasvohoidot, aknehoidot, ihohoidot ja -puhdistukset, kuorinnat, pigmentoinnit, jalkahoidot, värianalyysit, ripsi- ja hiushoidot, solarium, erilaisten hoitotuotteiden myynti ja käyttöönotto.

Osoite:
PEIPPOSEN LIIKETALO
Hirsitie 2, PAIMIO
puhelin: 02-473 4322

AIKUISELLE NAISELLE ARKEEN SEKÄ PIENEEN JUHLAAN.

Tule noutamaan oma suosikkisi monipuolisesta valikoimastamme.
Meiltä löytyvät koot 34-56

Tintin PUKIMO

Turuntie 8, Salo
Vistantie 9, Paimio.
ma-pe 11-18, la 11-14

[f / TintinPukimo](https://www.facebook.com/TintinPukimo)

Parturi-kampaamo Rissanen
Vistantie 8, 21530 PAIMIO
Raili, Niina ja Jenni

Puh. (02) 473 4406
Ma 12 - 20
Ti - pe 9 - 17
Muina aikoina sop. mukaan

CUTRIN

BIO STARA

- ★ Päivänäytökset eläkeläisille
- ★ Uutuudet ★ LaatuSarja
- ★ Ooppera

TERVETULOA ELOKUVIIN!

Paimio, Pussitie 4, p. 02-473 2690
www.biostara.fi

Tyylikäs aikuisten naisten vaateliike

Ässä-Putiikki

Vistantie 15
21530 PAIMIO
Puh. 040-573 2160

Pientä remonttia, korjausta, huoltoa ja kunnossapitoa...
Moninaiset ovat arjen askareet.

Peimarin MONIAPU

Kun tarvitset luotettavaa apua, ota yhteyttä!

veikko.antonen@gmail.com / 050 516 0201

Autokorjaamo Sonkki
Teollisuustie 8
21530 PAIMIO
puh. 02 4732 130

IXIA
Tuliaisioski
Asematie 2
PAIMIO

Peimarin mattopesu
Puh: 050 409 3201

Matot, petarit, päiväpeitot, täkit, tyynt, työvaatteet ym.

Arkisin 10:00-17:00
Vistantie 8, Paimio

Pyhän Kolminaisuuden aukio ja kuningas Istvanin patsas.

Budan vuoret Gellert ja Linnavuori

Budan puolelle voi kävellä komean Ketjusillan yli, jota molemmissa päissä vartioivat suuret leijonapatsaat. Sillassa on arvokkaat kaksoiskaaret. Sillan avajaisista vuonna 1849 kerrotaan, että eräs pikkupoika huomasi, ettei leijonilla ollut avonaisissa kidoissa lainkaan kieltä. Sillan suunnittelija englantilainen insinööri **W. Clark** nolostui niin, että hyppäsi Tonavaan, eikä hänestä sen jälkeen kuultu mitään. Silta on ollut ensimmäinen kiinteä yhteys Budan ja Pestin välillä. Iltavalaistuksessa se on yksi kaupungin kauneimmista nähtävyyksistä. Ylitettyä sillan tulet köysiratavaunun kohdalle, jolla vaivattomimmin pääset ylös. Linnavuori on Gellertvuoren pohjoinen jatke. Linnavuori kohoaa jyrkkänä noin 50 - 60 metriä Tonavan yläpuolelle. Gellertvuoren seinämät nousevat kohtisuorana Tonavasta noin 140 metrin korkeuteen.

Gellertvuoren nähtävyydet

Ylimpänä vuoren laella kohoaa Citadella-linnake. Itävaltalaiset rakensivat sen vuonna 1848 vartioidakseen sieltä käsin Linnavuorta. Linnake on kunnostettu, ja sinne kannattaa kiivetä jo yksin huikaisevien näköalojen takia. Hieman linnakkeen alapuolella on kaikkialle kaupunkiin näkyvä 40 m korkea Vapautuksen muis-

tomerkki. Muistomerkin pystyttivät neuvostoliittolaiset sotilailleen, jotka kaatuivat taisteluissa saksalaisia vastaan. Budapestiläiset ovat jopa vihanneet tätä muistomerkkiä, koska se muistutti heitä sorrosta, mutta ovat sen nyt kuitenkin hyväksyneet. Nykyisin siitä käytetään nimeä Vapaudenpatsas. Siinä naisfiguuri pitää kohotetuissa käsissään palmunlehvää, joka symbolisoi vapautta ja rauhaa. Tultuasi alas vuorelta voit vielä käydä Gellertin kylpylässä vuoren juurella. Se on Budapestin terveyskylpylöistä ykkönen.

Linnavuoren nähtävyydet

Linnavuori on kalkkikiveä, ja se jakautuu kahteen osaan. Eteläpäässä on mahtava Kuninkaanlinna ja pohjoispäässä Vár eli vanhakaupunki. Linnavuori rakennuksineen on ollut usean valloittajan tuhoamisvimman kohteena. Jotkut rakennuksista on rakennettu useita kertoja uudestaan. Nykyisin alueella risteilee pieniä turistien täyttämiä katuja. Kuninkaanlinnan rakentaminen aloitettiin 1200-luvulla. Sen nimenä oli silloin Budan linna. Linna on rakennettu pari kertaa uudestaan. Sen tiloissa toimivat nykyisin Unkarin tärkeimmät museot. Linna on suuri ja sen kokoelmat ovat laajat. Unkarin kansalliskirjastossa voi viettää useita tunteja. Kansalliskirjastossa on 2 miljoonaa nidettä. Linnavuoren Vanhassakaupungissa värikkäät talot, pienet museot ja historialliset muistomerkit herättävät kiinnostuksen aluetta kohtaan. Pyhän Kolminaisuuden auki-

on laidassa sijaitsee Matiaksen kirkko. Se on sisältä erittäin koristeellinen lasimaalauksineen ja freskoineen. Keskellä toria on veistoksia täynnä oleva Pyhän kolminaisuuden pylväs. Matiaksen kirkon takana kohoaa satulinnan näköinen Kalastajalinnake. Se on pystytetty muureille. Tornit, terassit ja holvikaaret muodostavat kauniin kokonaisuuden. Se on rakennettu vasta 1900-luvun vaihteessa. Nimi johtuu kalastajista, jotka 1700-luvulla vastasivat tämän osan puolustuksesta. Lähellä koko komeutta katselee aluetta Unkarin 1. kuninkaan **Tapanin** (Istvánin) kookas ratsastajapatsas.

Sumuiset, vettä- tippuvat labyrintit

Mielenkiintoinen ja osin jännittävin kohde oli Linnavuoren labyrintit, jotka risteilevät vuoren alla. Osa tunneleista on syntynyt luonnon muovaamana veden ja lämmön vaikutuksesta ja osa on kaivettu. Alkuaan niitä on käytetty kellareina ja pommisuoja. Tunneleiden pituus on yhteensä 2,5 km ja kosteus niissä on 90%. Kulkiessamme tunneleissa päädyimme lopulta kyyristellen sumuihin, hämäriin ja ahtaisiin tunneleihin. Vettä tippui niskaan ja ilman kännykän taskulamppua emme olisi nähneet yhtään eteenpäin. Nuolet seinillä osoittivat kulkusuuntaa, vaikka ei niitä aina sumun takia nähnyt. Tunneleissa kuultiin erilaisia ääniefektejä. Avarimmissa kohdissa oli Unkarin muinaishistoriaa esitteleviä näyttelyitä. Tunnelit ovat aiemmin olleet suljettuina

ja ne on avattu yleisölle vasta vuonna 2011.

Kahlekuningas Houdinin museo

Linnavuoren pienistä museoista havaitsimme Houdinin museon. Pienessä museossa kuuntelimme oppaan selostusta Houdinista ja museoon kootuista esineistä. **Harry Houdini** oli kaikkien aikojen kuuluisimpia taikureita ja kahlekuninkaita. Oikealta nimeltään hän oli **Erik Weisz**. Hän syntyi vuonna 1874 köyhään juutalaiseen perheeseen Budapestissa. Isä oli juutalainen rabbi. Perhe muutti Yhdysvaltoihin, kun Erik oli nelivuotias. He muuttivat nimensä kirjoitusasuksi Weiss ja Erikin etunimeksi **Ehrich**. Vuonna 1891 Ehrich ryhtyi ammattimaiseksi taikuriksi ja ryhtyi käyttämään nimeä Harry Houdini kuuluisan ranskalaisen taikurin mukaan. Hän muutti nimensä virallisesti vuonna 1913. Aluksi hän teki korttitemppuja ja muita perinteisiä taikatemppeja, mutta kiinnostui sitten kahleista vapautumisesta. **Martin Beck** niminen showmies kiinnostui hänestä ja otti hänet mukaansa kiertueille ympäri Yhdysvaltoja ja Eurooppaa. Esityksissään Houdini pääsi irti lukoista, käsirautoista ja kahleista. Hän osasi vääntää olkapäänsä sijoittaan päästäkseen pois pakkopaidasta. Taikuuden lisäksi hän oli kiinnostunut spiritististä ja yritti ottaa yhteyttä kuolleeseen äitiinsä.

Taikuritaitojensa avulla hän paljasti huijareita, jotka olivat hämänneet tutki-

joita ja tiedemiehiä. Hurjimpia temppuja oli se, että hän antoi upottaa itsensä kiinninaulatussa arkussa jokeen. Arkun sisällä hän makasi käsi- ja jalkarautoissa. Yleisö seurasi jännittyneenä näytöstä. Kun 57 sekuntia oli kulunut, hän pulpahti pinnalle hymyillen. Houdini tanssitsi esiintymisillään valtavasti rahaa. Hän kuoli 52-vuotiaana vatsakalvontulehdukseen. Hän oli yllyttänyt erästä nuorta miestä lyömään häntä vatsaan niin lujaa kuin vain jaksoi. Houdini ei ehtinyt jännittää vatsalihaksiaan ennen iskua, ja tästä olivat seurauksena kohtalokkaat vammat. Houdini haudattiin New Yorkissa samassa pronssiarkussa, jota hän oli käyttänyt esiintymisissään. Kahlekuningas oli suunnitellut elävältä hautaamistaan. Tämän saman arkun hän olisi valinnut siihen esitykseen. Hautausväestä moni odotti hänen vielä nousevan arkustaan, ja jotkut epäilivät, oliko hän edes siellä. Uskomaton oli kuulemamme kahlekuninkaan elämäntarina. Lopuksi hämmästelimme vielä kahden taikurin korttitemppuja.

Tanyacsardan hevosnäytös pustalla

Pustan retken kohde oli 85 kilometrin päässä Budapestistä. Bussissa oli eri puolilta maailmaa tulleita turisteja, joiden kaikkien kieltä oppaamme osasi. Suomen kielen sanavarasto oli kovin pieni, ja opetimmekin hänelle sanan hevonen. Pysähdyimme välillä pieneen siistiin Kecskemétin kaupunkiin, joka on pustan pääkaupunki. Pieni kävelykiertros ja kahvit, ja matka jatkui eteenpäin maaseudun maisemia ihailen. Saavuttuamme maatilalle meille tarjottiin aluksi tervetuliaispöytä (aprikoosiwiini) ja suolainen pikkupulla. Tilalla oli paljon erituisia unkarilaisia hevosia, mutta myös muita kotieläimiä. Paimenet olivat sonnustautuneet perinteisiin asuihin mustine lierihatuihin ja sinisine pitkine viittoineen. Kiertelimme talleilla ja kipusimme raitaille hevosvaljakon kyytiin. Reitti kulki pitkien kuoppaisia teitä, mutta rattailla pysyimme. Varsinainen Horse Show oli retken kohokohta. Yleisölle oli rakennettu katsomo sitä varten. Paimenet ratsastivat hevosilla ilman satulaa ja kypäriä. Ratsastajat seisovat hevosten selässä ja vauhti oli huima: noin 50-60 km tunnissa. Hevosille oli opetettu kaikenlaisia temppuja, mm. istuivat kuin koirat. Piiskat viuhuivat ja paukkuivat. Hevostenkäsitteilytaito oli huippuluokkaa. Meno oli niin vauhdikasta, ettei valokuvien ottamisesta tahtonut tulla mitään. Lopuksi nähtiin kuohuviinipullon pudottaminen pylvään nenästä piiskansivalluksella määrättyä etäisyydeltä. Vapaaehtoisia löytyi yleisöstä. Mikäli temppu onnistui, sai pullon tilan viiniä palkkioksi. Iltapäivä oli jo pitkällä, kun kokoonnuttiin pitkien ruokapöytien äärelle. Tarjolla oli tietysti unkarilaista ruokaa ja viinejä. Taustalla soitti mustalaisorkesteri, jonka viuluniekka kierteli ympäri salia. Retki oli kokemuksena tuulahdus entisaikojen Unkarin pustan elämästä sopivasti sekoitettuna nykyaikaan.

Suosittelen kaikille kaupunkilomista kiinnostuneille Budapestia. Käykää myös Margitin saarella, eläintarhassa, kaupunginpuistossa ja risteilkää illalla pitkin Tonavaa kaupungin ollessa valaistuna. Tiesittekö, että unkarilaiset ovat keksineet kuulakärkikynän, **B. Barényin** muotoileman kuplavalokkarin ja visaisen **Rubikin** kuution? Keisari **Frans Josefin** puolison **Elisabethin** eli **Sissin** muisto näkyy myös kaikkialla Budapestissa. Mikäli vielä joskus palaamme Budapestiin, teemme retken Balaton-järvelle.

– Liisa Katajainen –

Lähteet: Wikipedia
Budapest Guide 2016

Leijona vartioi Tonavan yli kulkevaa Ketjusiltaa.

Matiaksen kirkko.

Pustan paimen komeine ratsuineen.

Kalastajalinnakkeen muuria torneineen.

Mustikoita ja punamultajauhoa

Äiti pumppassi innokkaasti ilmaa vanhan, huutokaupasta ostetun pyörän kumeihin.

”On tää pumppukii nii huono, et ei meinaa millää ottaa ilmaa,” sanoi äiti ja pyyhki hikeä otsaltaan. Heinäkuun lopun aurinko paistoi erityisen lämpimästi. Koko menneen viikon olikin satanut melkein joka päivä. ”Äiti, mihi sie lähet ko pumppaat tuota ilmaa,” kysyi Ella. ”No meinasin, et nyt pitäis mennä katsomaa joks mustikat on kypsii. Ko on näi nätti ilmakii pitkäst aikaa. Marjat on ainakii saaneet tarpeeks vettä.”

”Otat sie miut mukkaa,” kyseli Ella. ”No niihä mie ajattelin. Sitä vartehta tää takapyörä kumi pitäis olla iha täys ko sie istut siin tarakal. Onha sius jo aika paljo painoo.”

Ja niin sitä sitten lähdettiin muuttaman kilometrin päässä olevaan mus-

tikkametsään. Paikka oli Konnunsuon radan varressa. Rata oli kapearaiteinen ja siellä kulki pieni juna. Joku oli keksinyt sille nimen Päkä. Se oli Konnunsuon vankilan juna, jolla kuljetettiin tavaraa vankilasta Muukon rautatieasemalle. Vaunuista saattoi nähdä joskus raitapukuisia vankeja.

Olivatko luottovankeja, sitä en tiedä. Ei äiti niitä ainakaan pelännyt. Radan penkalta saattoi löytää ihanaa punamultaa. Sitä oli kiva kaivella ja sillä voi värjätä kämmenet punaisiksi. Siitä sai myös mainiota leipäjauhoa kotileikkeihin. Tästä syystä marjamatka olikin Ellasta erityisen mieluinen. Pyörän kyydissä olo ei kyllä ollut kovin mukavaa. Pieni kärritie jota pitkin ajettiin, pomputteli kovasti pyörää ja sen kyydissä olevan takapuolta. Ja jalat täytyi muistaa pitää harallaan, etteivät vain olisi jääneet pin-

nojen väliin. Siinä huutokauppapyörässä ei näet ollut suojaverkkoa. Liekö sellaisia ollut siihen aikaan missään pyörissä.

Matka meni ihan turvallisesti, vaikka äidillä oli ämpäri ohjaustangossa. Sen pohjalla kolahteli metallinen marjapaimuri, mehupullo ja voipaperiin käärityt eväseivät. Vähän väliä äiti muisti kysyä ovatko jalat harallaan.

Kun saavuttiin mustikkametsän reunaan, hyppäsi Ella jo mielellään pois kyydistä. Äiti laitto pyörän nojaamaan puun runkoa vasten. Nyt vain katse varvikkoon ja mustikoita etsimään. Ja siellähän niitä oli mustanaan. Äiti oli hämmästyttävän sukkela marjastaja. Hän yritti opettaa Ellallekin poimurin käyttötaitoa, mutta ei se taito ollutkaan niin helppo oppia. Keräystulos oli huono. Lehtiä, risuja ja jopa käpyjä kertyi poimuriin. Vain vaivainen määrä musti-

koita löytyi joukosta. Mutta äiti oli nopea kuin ompelukone. Eikä aikaakaan, kun ämpäri alkoi olla jo puolillaan. Ellan pieni kori ei oikein tahtonut täyttyä. Suun ympäräys oli kyllä mustikan musta. Äiti tahtoi välillä oikaista vähän selkäänsä ja niin otettiin eväät esille. Istuimeksi etsittiin sopivan sileä kanto tai kivi. Ja kylläpä voileivät maistuivatkin. Kun leivän päälle laittoi vielä mustikoita ja haukkasi, niin maku oli melkein kuin mustikkahutussa.

Kun äidin ämpäri alkoi olla lähes täynnä, alettiin tehdä kotiinlähtöä. Ämpäriin hän jätti tarkoituksella hiukan vajaaksi, etteivät mustikat tippuisi kuoppaisella kärritiellä. Ella kaivoi esiliinan taskusta paperipussin ja kysyi äidiltä, saako hän mennä kaivamaan sitä ihanaa punamultaa ratapenkalta. Ja antoihan äiti luvan. Kohta olisi leipäjauhot pussissa. Niistäpä tehtäisiin naapurin Eilan kanssa leipäaikina ja lätyteltäisiin nukeille leikkileipää.

Vielä nytkin, vuosikymmenien jälkeen, ihmettelen miten äiti selvisi kotimatkasta ja millä taidoilla? Piti polkea epätasaista tietä vanhalla polkupyörällä tytön pöntsikkä tarakalla ja ohjaustangossa keikkui painava mustikkaam-

päri. Lisäksi piti muistaa muistuttaa niistä jaloista. Mutta kotiin selvittiin kaikella kunnialla. Illalla saatiin sitten kaikki sitä makoisaa mustikkahuttua. Mutta suurimman osan mustikoista äiti säilöi talven varalle. Ne keitettiin isossa kattilassa ja valutettiin pulloon koivunvarvun avulla. Taitolaji oli sekin. Sitten vain pullot talon alla olevan kellarin hyllyille sieviin riveihin viini-marjamehujen seuraan.

Miksihän minä olin aina äidin mukana? Olen sitä myöhemmin pohtinut. Ehkä olin liian pieni jäämään isompien sisarusten hoidettavaksi. Vai lienenko ollut turhan vilkas ja halukas tekemään kepposia. Mene ja tiedä.

Tämä oli muistikuva äidistäni Helvi Ratiasta. Viimeinen evakkopaikkamme oli Tarvasjoki, josta muutimme Lappeen pitäjän Hartikkalan kylään. Isä osti sieltä Karjalan mailta vanhan talon. Se oli lähellä Karjalan kannasta, jonne vanhempani aina kaipasivat. Myöhemmin isä taitavana kirvesmiehenä rakensi meille uuden kodin Tapio-veljeni avustamana. Siellä Saimaan rantamilla talo seisoo vieläkin tosin jo vieraitten ihmisten asuttamana.

– Ella Heino, o.s. Ratia, Imatra –

Lapsuutta Johanneksessa ja vähän muuallakin

Kyllikki Nurmi o.s. Kosonen muistelee. (Jatkoa viime numerosta)

Sota ja evakkoreissu

Syksyllä 1939 meille alkoi ilmestyä sotilaita iltaa istumaan. Meillähän oli nuoria naisia, Suoma ja Lahjakin jo varmaan, vaikka hän olikin ollut välillä kotiapulaisena Ravansaarella. Evakuoinnista puhuminen sai minut innostumaan. ”Evakoin” nukkeni, kaikki kuusi, uuteen hienoon käyttämättömään sikolättiin, joka oli yltä päältä sammalilla vuorattu. Puhuttiin joutumisesta Haukivuoreen, ja haaveilin junamatkasta sinne. (En ollut koskaan ollut junassa.) Pian kotitikin itsenäisyyspäivä, jolloin meidät – äiti, Esko ja minä ynnä Senni-täti – todella evakuoitiin. En muista muuta kuin ruuhkan ja hosumisen pimeässä asemalla härkävaunuja täytettäessä. Todellista kiirettä ei kuitenkaan ollut, vaikka julkisuudessa niin höpötetäänkin. Totuus on, että isä ja muu perhe lähtivät Johanneksesta vasta helmikuun puolivälissä.

Härkävaunusta muistan vain ankean tunnelman ja himmeän valon. Ihmiset eivät puhuneet. Yritin tiiraila ulos katonrajan pienestä ikkunasta, mutta näkyi vain pimeää. Ei tiennyt, oliko yö vai päivä. Maatessani laverilla jalkani osuivat johonkin ja potkin vimmaisesti. Jaloissani joku nousi istumaan, ja minäkin nousin. Tyttö vähän toisella kymmenellä hymyili minulle ystävällisesti. Häpesin ja päätin, etten koskaan enää potkisi ketään. Sen jälkeen nukuin makeasti, vaikka olimmekin kuin silakat suolassa.

Tultiin perille Saloon, jossa meidät vietiin uudennäköiseen kouluun. Kivilattialla maatessani katselin äitejä itkevine vauvoineen ja ajattelin, että heillä oli kaikkein vaikeinta. Miten pitää vauvat puhtaina niissä oloissa ja onko heillä tarpeeksi kapaloitakaan? Sitten meidät vietiin Uskelaan Sirkkulan kouluun, jossa oli paljon väkeä, mutta ei vauvoja. Eteiskäytävässä sentään oli kohtalaisesti tilaa meidän muksujen telmiä. Äiti oli kipeä ja makasi päivät patjakasan päällä. Joulua vietettiin ihan kunnolla. Sain liian lapsellisen lahjan, pyörillä kulkevan puisen kukon. Joskus uutenavuotena lähdimme Viitasaarelle, jossa Kainon vuokraemännällä, leskellä, oli vapaa huone. Minulle tuli siellä kova virkkausinto, mutta osasin vain ketjusilmukoita. Kaino yritti opettaa, mutta en millään oppinut, ja Kainolta ”paloivat proput”. Niinpä tyydyin virkkaamaan vain ketjusilmukkapätkiä, joita sijoitelin koristeeksi joka puolelle tyttöjen huonetta (vai oliko heillä kaksi huonetta

ja kolme tyttöä?). Minua vaivasi myös kova lukuhalu. Äiti osti Aapisen. Höh. Vanhempani eivät ollenkaan ymmärtäneet, kuinka hyvin osasin jo lukea. Jostain talon nurkasta löysin Jörö Jukka-kirjan. Se oli ihan kamala, sain siitä painajaisia. Vihdoin tyttöjen hyllystä löysin Johannes Linnankosken ”Laulun tulipunaisesta kukasta” ja aloin lukea sitä. Ymmärsin, mitä ymmärsin; ainakin ”Gasellista” oli helppo ymmärtää juoksukilpailu. Mieleeni jäivät myös nimet ”Pihlajanterttu” ja ”Tuomenkukka”. Isä tuli Johanneksesta helmikuun puolivälissä ja aloimme puhua muutosta Äänekoskelle, joten kirja jäi minulta kesken ja olisi varmaan jäänyt muutenkin.

Isä sai Äänekosken tehtaasta töitä, ja muutimme sinne. Senni-tädin ja meidän tiemme erkanivat. Asuimme Äänekoskella parissakin paikassa, ennen kuin saimme tehtaan huoneen – yhden yläkerran huoneen vain, mutta koti se silti oli. Onneksi vieressä oli laaja ullakko. Sen vuoden joulun alla äiti lauloi ”Huutolaistytön joulua”, joka teki minuun valtavan vaikutuksen. Itkin ja vannoin mielessäni, etten ikinä nyreksisi kotiani, olipa se kuinka vaatimaton tahansa. Sinä syksynä, siis 1940, aloitin koulunkäynnin Äänekoskella. Se sujui hienosti, vaikka opettaja olikin keskiikäinen vakaa ja vakava nainen, joka ei ilmeisestikään oikein pitänyt evakoista. Silti hän valitsi minut joulujuhlaesitykseen. Pidin koulusta ja erityisesti nautin askartelupaperien monista väreistä. Kotiin tultuani pidin koulua naapurin lapsille – hassua, kun aikuisena olen suorastaan inhonnut opettamista! En muista, miten ratkaisin puheongelman – joko ymmärsin sanoa ”sä” ja ”mä”. Riisuin murteellisuudet ja omaksuin jonkinlaisen tylsän yleiskielen; tai oikeastaan se tarttui minuun. Omaisen säilyttivät Karjalan murteen loppuun asti, ja minäkin puhuin sitä heidän kanssaan. Ihailen heitä sen vuoksi enkä koskaan kuullut kenenkään heistä sanovan, että heitä olisi pilkattu. Tietysti kiusaamista silti jonkin verran tapahtui. Muutenkaan ei kiusattu. Niissä kuudessa koulussa, joissa tulin käyneeksi, en koskaan törmännyt kiusaamiseen. Nyt julkisuudessa toivotetaan, että kiusaamista on ollut aina. EI PIDÄ PAIKKAANSA. Kiusaaminen on tullut meille vasta television mukana amerikkalaisuuden ja amerikkalaisen kilpailukulttuurin tartuttamana.

Jouluna 1940 isä yllätti – rupesi minulle joulupukiksi. Olemus oli ihan

selvästi hänen, mutta minä uskoin silti, ja lujasti. Mutta sopivan kauan joulun jälkeen Esko, silloin 14-vuotias, melkein romahdutti maailmani: kaikki on aikuisten huijausta, tontutkin, nuo minulle niin rakkaat. Väitin vastaan mitä ikinä keksin, mutta Eskon logiikalle en voinut mitään. Minulla oli kurja olo aika pitkään sen jälkeen. Olen silti sitä mieltä, että joulun sadut pitää säilyttää – jos se nykymaailmassa enää onnistuukaan. Ne voivat olla hyvin rikastuttavia, ja lapsen on hyvä aloittaa kaikessa muussakin välttämätön tutustuminen todellisuuteen niistä.

Äänekoskella kävin ahkerasti Pelastusarmeijan pyhäkoulussa, johon oli aika lyhyt matka. Äiti ei oikein pitänyt siitä, sillä hän kavahti kaikkea hahkolaisuuteen viittaavaakin. Muut uskonnot – uhhuhuh! Hän antoi kuitenkin minun vapaasti laulella ”armeijan” lauluja, ihmetteli vain, kuinka keskustassa pidettävään yleisöjuhlaan oli valittu niin ”maallinen” laululeikki kuin ”Pikku räätälin häät”. Kaipa hänestä silti oli kiva, että juuri minä olin ”pikku morsian pullea, Leena punahuuli”. Muut eivät tietenkään onnistuneet sinä sota-ajan pahimpana nälkätalvena 1941–42 olemaan riittävän pulleita. Minulle se ei tuottanut vaikeuksia, vaikka meillä ei välillä ollut kuin perunaa. Kaikilla ei ollut sitäkään, mutta me olimme hyödyntäneet kauppalan tarjoamaa palttaa, jossa kasvatimme pelkkää perunaa. Paahdoimme Eskon kanssa perunaviipaleita lieden levyllä, ripotimme suolaa päälle, ja hyvää oli.

”Armeijassa” järjestettiin rahankeräys. Sain muutaman lantin omaisiltani, mutta minusta ei ollut (eikä ole nytkään) kolkuttelemaan vieraiden ovilla. Niinpä tyhjensin säästölippaani, 18 markkaa. Sain kolmannen palkinnon eli paperinuken. Tähän liittyy eräs silloinen kiiltokuva, jossa muhkea pankkiiri istui rahasäkin vieressä. Säkissä oli numero 5 ja paljon nollia. Kysyin Eskolta, mikä luku se oli. ”Viisi miljoonaa”, vastasi hän. Se tuntui minusta niin suurenmoiselta, että runoilin: ”Mull’ on rahaa viisi miljoonaa. Jos siitä annan kelle, niin siitä riittää vielä mullekin.”

Sillä välin oli taas alkanut sota, ja Oiva-veli oli tullut siihen ikään, että joutui rintamalle. Karjala vallattiin takaisin, mikä herätti riemukkaita toiveita. Siskot Suoma ja Lahja lähtivät sinne puhdistusryhmiin. Se oli rankkaa; siivoamista totisesti oli, ja ravitseminen niin ja näin. Maitoa he eivät nähneetkään

koko aikana, ja Suoma sai siitä vatsansa kipeäksi. Minulla on käsitys, ettei näistä puhdistusnaaisista juuri puhuttu, kun sen sijaan lottien ylistystä laulettiin joka paikassa. Mutta se kai on raskaimman työn tekijöiden osa ollut aina...

Takaisin Karjalaan

Koitti sekin päivä maaliskuussa, jolloin lähdimme takaisin Karjalaan, kotiin. Ensin linja-autolla Äänekoskelta Jyväskylään. Minä istuin takaosassa ison matkalaukun päällä ja lauloin koko ajan. Ihmiset ihmettelivät, kuinka niin pieni voi osat niin paljon lauluja. Ja minähän osasin! Esimerkiksi Otto Mannisen suomennoksen Topeliuksen ”Kesäpäivästä Kangasalla”, kaikki kuusi säkeistöä. Meillä oli Äänekoskella ollut jokin kirja, ehkä Esko tuonut kirjastosta, josta sen löysin. Sen koommin en ole kuullut enkä nähnyt siitä suomennoksesta pätkääkään. (En nyt muista, kenen suomentamat tavallisesti laulettavat kolme säkeistöä ovat.) Aikanaan sitten opin laulun kuten muutkin Topeliuksen ”Sylvian laulut” alkukielellä. Lähinnä niitten takia Topelius on minulle paljon

tärkeämpi runoilija kuin Runeberg kansanaan, vaikka jälkimmäinen epäilemättä on ”merkittävämpi”. – Jyväskylästä jatkettiin junalla, jossa oli paljon lomalta palaavia sotilaita. Säälin heitä. Sitten en muista mitään – en Viipuriin, en Johannekseen tuloa. Joka tapauksessa meidän kelpasi tulla, kun venäläiset olivat rakentaneet poltetun kotimme paikalle ison talon: kaksi kerrosta, kaksi sisäänkäyntiä, kaksi parveketta, neljä huoneistoa. Se oli vain niin huolimattomasti rakennettu, että ”aurinko paistoi hirsien välistä sisään”, sanoi äiti. Yksi huoneisto siis jossakin välissä tiivistettiin ja turhia väliseiniä poistettiin. Sähköt siellä ilmeisesti oli, koska en muista minkäänlaisia valaistusongelmia. Ja nyt nälkä loppui! Kalastajat olivat ensimmäisinä rientäneet kotirannoilleen, ja silakkaa riitti. Sitä halstrattiin liedessä ja syötiin perunan kanssa, jota meillä siis oli. Minulla on mielikuva, että söin ja söin ja söin... En muista, oliko siellä vielä kauppaa jossain; jollei, emme saaneet korttiannoksia. Mutta toisaalta: olisiko sinne muuten saanut muuttaa? (JATKU SEURAAVASSA NUMEROSSA)

Ratian suvun Ruotsissa asuvia jälkeläisiä Turussa

Aino (o.s. Römpötti, s. Koivisto) ja Aarne (s. Johannes) Ratian sotalapsena Ruotsiin jääneen vanhimman tyttären Anjan (s. Johannes) lapset perheineen kävivät kesäkuussa tapaamassa Turussa asuvia sukulaisiaan. Kuvasta puuttuu Anjan pojan perhe.

Anja jäi sotalapsen Ruotsiin ja avioitui aikanaan ruotsalaisen poliisin Kjell Larssonin kanssa. He saivat kolme lasta ja 7 lastenlasta. Anja ja Kjell ovat jo kuolleet, mutta lapset perheineen halusivat tulla katsomaan Suomessa asuvia sukulaisiaan. Yhteensä heitä oli täällä 17 henkilöä.

”Mielenkiintoista, antoisaa, mieleenpainuvaa”

Johannes ja Viipuri sukuseuralaisten silmin

Hörkön sukuseuran ja Simo Hörkön sukuyhdistyksen yhteinen, kauan suunniteltu matka täytti kaikki odotukset. Mukana oli ensikertalaisia, joille tutustuminen esi-isien kotipaikoille nosti tunteita pintaan. Matkaemäntänä ja -isäntänä toimivat seurojen puheenjohtajat Eira Laiho ja Reijo Hörkkö. Vistamatkojen oivallinen Seppo Santala hallitsi tiet ja tienhaarat kunkin kotipaikoille.

Matkalaisten ikähaarukka oli 17–90 vuotta. Samoista perheistä ja suvuista oli retkellemme innostunut lähtemään useita kotiseutumatkalaisia. **Hörkön Paavo** totesi yhdeksi matkan anniksi parin tähän asti tuntemattoman sukulaisensa löytämisen. Onnellisia yhteensattumia, vaikka eri sukunimestä ei sukulaisuutta voinut etukäteen päätellä.

Sellanen ol’ Viipuri

Viipuri oli positiivinen yllätys. Vanhoja suomalaisajan hienoja taloja voimme vain ihailla. Tunnettujen arkkitehtien kädenjälki näkyy vieläkin, mm. **Uno Ullbergin** ja **Alvar Aallon** suunnittelemissa rakennuksissa. Vuosisatoja uhmannut Viipurin linna seisoo paikallaan tomerana, vaikka sen torni onkin rakennustelineiden peitossa. Entisen ledgendaarisen Espilä-ravintolan paikalle rakennettu uusi Espilä tarjosi meille maittavan ilta-aterian. Erityismaininta ripeästi toimivista tarjoilijoista ja jazz-ahtavaa musiikkia esittäneestä soittajasta. Puistojen runsaus yllätti monet. Tulimme Viipuriin keskellä kauneinta kevättä, ja ilmatkin meitä suosivat.

Ainoana harmin aiheena oli, että emme päässeet tutustumaan Aallon kirjastoon kuin ulkopuolelta. Syynä oli neljän tunnin odottelu Vaalimaan tullissa.

Jos Viipurissa nähtiin paljon kaunistta, hämmästeltiin myös sodan jälkeen rakennettujen talojen heikkoa kuntoa. Vaarallisen näköisiä parvekkeita asuintaloissa ja hylättyjä tehdaskiinteistöjä... Mattilan siskoksien mukaan Viipuriin tutustumiseen pitäisi voida käyttää useita päiviä; nähtävää ja koettavaa olisi.

Kauppahalli, tori ja pellavakauppa palvelivat kiitettävästi kotimatkalle lähtijöitä kolmantena päivänämmme. Erilaista hyödyllistä ja tarpeellista tarvaraa tuli kasseissa koti-Suomeen.

Johanneksen kirkon ja hautausmaiden muistomerkit

Kotiseutupäivä aloitettiin kukkien laskemisella kirkonmäen ja hautausmaiden muistomerkeille. Näillä kajautettiin säkeistöt suvirrestä. **Tuula Lauri** lausui enonsa **Heikki Konton** runoja. Aivan kirkon muistomerkin takana ammottava kuoppa tulevaa ortodoksikirkkoa varten ei maisemaa kaunist. Ehkäpä siihen vielä jonain päivänä nousee tuo suunniteltu pyhättö.

Kotiseudulle

Yksi kokonainen päivä käytettiin matkan pääasiaan, kunkin matkalaisten omaan entiseen kotipaikkaan tutustumiseen. Bussista pudoteltiin ihmisiä Kaijalaan, Koskijärvelle ja Tikkalaan.

KAIJALAN kohdalla **Leevi Hörkkö** ja **Jaana Hörkkö** jalkautuivat maantielle, jolla työmiehet pystyttivät reunuksia jalkakäytävää varten.

Leevin isä oli seppä **Ilmari Hörkkö** ja äiti **Hellin** (o.s. **Hänninen**). Leevi sanoi käyneensä noin 20 kertaa kotiseutumatkalla. Pajan paikalla hän on ruuvannut koristelasimen haapaan kiinni. Hänen havaintojensa mukaan kanitarha **Liisa Loikkaan** paikassa on säilynyt, **Esilän** talon kellari samoin. **Taavi Hörkön** taloa sen sijaan ei löytynyt.

Potretti Koskijärveltä. (Kuva yllä)

Mia ja Marika Mattilan mielestä muistomerkeillä käyminen on arvokas tapa.

Hän kertoi Taavin muistoristin olevan hautausmaalla. **Kososen Ritva** muisteli **Ilokosken Nikolain** paikkaa. Onko kotikylä muuttunut?

– Tiet ovat paremmat, ja niitä on ojitettu. Lannanajoa pelloille näkyy tehdyn, maita on muokattu ja perunaa istutettu, totesi Leevi edistyksestä Kaijalassa.

KOSKIJÄRVELLE jäi suurin ryhmä. Kyläpäälikkö Paavo toimi tietoviisaana nuoremmille, joita olivat mm. turkulaiset siskokset **Miia Mattila**, 27, ja **Marika Mattila**, 30. Heidän isänsä on **Timo Mattila**, isoäiti **Irma** (o.s. **Hörkkö**) ja isoeno **Paavo Hörkkö**.

– Ihan huippua, antoisaa, mielenkiintoista, sanovat tytöt yhteen ääneen. Heidän mukaansa nyt ymmärtää paremmin omaa sukutaustaa ja sotaa.

Koskijärven kotipaikasta heille jäi mielikuva talosta, koulusta ja maakellarista. Löytyi myös rinne Rokkalanjoen

koskelle, ja saatiin käsitys sahan ja myllyn sijainnista. Rentukkaa kasvoi joen äyräällä. Jyrkkäreunainen harjukivi on heidän mukaansa todella iso. Suutarin talon rauniot ja kaupan rauniot löytyivät; siinä Paavo on ollut 12-vuotiaana töissä.

– ”Rakkauden silta” oli hieno nähdä. Se oli **Aleksanteri Törnin** ja **Hildan** kohtaamispaikka.

– Toinen kiinnostava kohde oli kärjäjäkivet. Siinä paikalliset isännät tarkistivat oikean kellonajan Viipurin ajan mukaan!

TIKKALAN kohdalla meitä jäi autos-ta toistakymmentä. **Kristian Hörkön** pajan kohdalta vaellettiin entisen talon paikalle. Siellä olikin pystyssä kaksi paikallisten kesämökkiä ja omistajat olivat paikalla. Heidän kanssaan keskusteltiin mm. entisten rakennusten sijainnista. Merillä työskentelevä pietarilainen mökin omistaja oli kiinnostunut siitä, millainen talo paikalla oli aikanaan ollut. Lupasimme lähettää hänelle kuvan talosta ja pihapiiristä.

Kirsti Ruohonen kertoi myöhemmin tutemuksistaan tällä ensimmäisellä käynnillään kotipaikoilla: – Johanneksessa ja vanhempiemme kotipaikalla käynti aiheutti meikäläiselle valtavan tunnemyrskyn, oikein trombin. Jollain tavalla kuva vanhempiemme elämästä siellä vyöryi tajuntaan ja heidän kokemansa menetys tuntui kauhean pahalta, vääralt ja ahdistavalta. Iloa taas koen siitä, että heidän kotipaikkaansa ei ole tärvelty ja roskattu ”kaatopaikaksi” (kuten niin moni muu paikka näytti olevan), muutettu asfalttiviidakoksi tms., vaan se on saanut olla luonnonmukaisena ja kauniina, alkuperäisenä.

– Hyvä tunne tuli myös siitä, että paikka tuntui nyt olevan hyvissä käsissä, hyvien ihmisten vapaa-ajan vietto-paikkana ja että he hoitaisivat paikkaa jatkossakin.

Uusi mökkiläinen haki lapion ja antoi meidän kaivaa pieniä ruusun ja valkoisen syreenin taimia muistoksi kotipaikalta. Toivottavasti kasvit menestyvät uusilla kotipihoillaan yhtä hyvin kuin ovat kymmeniä ja kymmeniä vuosia Tikkalassa kasvaneet.

Ensimmäistä kertaa paikalla olleet **Saila** ja **Aira Loikas** ihmettelivät vielä näkyvillä olevaa isoa piha-aluetta, jota aikanaan reunustivat monet rakennukset.

– Täällä on lämmin ja kotoinen tunnelma. Hyvä, että täällä nykymökkien ansiosta on edelleen elämää ja peltokin on hyvässä hoidossa: kauraa on kylvetty ”kotipellolle”. Siistiytymistä on näkyvillä teidenkin varsilla.

– **Kaija Sipilä** –

Uuras-Kilta ry:n Kesätapaaminen

lauantaina 19.8.2017 kello 12.00 alkaen (lounas ja sauna) Karjalaisten Kesäkoti Villa Salmelassa Meri Perttilänpolku 8, 00850 Helsinki.

Uuraan Työväenyhdistyksen soittoakunna täyttää 120 vuotta ja sitä juhliitaan UTY:n perinneorkesterin torvisoiton sävelin Villa Salmelan puutarhassa. Ilmoittautuminen 14.8.2017 mennessä Terttu Kaalikoski-Mattilalle puh. 040 5844136.

Kaikki saarelaiset tervetuloa!

– UURAS-KILTA RY –

Myytävänä

Autero Olavi: Johanneksen historia

Hinta 62,50 €. Riitta Kukkonenpuh. 050-3077049

19.9.2017 Ravansaariseura kutsuu kaikki saarelaiset Karjalatalolle

Vietämme ehtailtaa kunnioittamalla evakkoäitien ja Suomi 100 vuotta muistoa.

- Klo 17 evakkoäidin patsaalla kunnialiputus ja seppeleen lasku.
- Laulamme yhdessä Karjalaisten laulun.
- Seuraamme lippuja sisätiloihin Laatokkasaliin.
- Puheenjohtajan puhe
- Päivi Vaahtia esittää Evakkoäidin ja Äideistä parhain laulut.

Pyydämme mahdollisimman monen muistelevan omaa äitiä ja evakkomatkaa. (Muistelmaan pituus n. 5 min.) Mikäli et uskalla itse esiintyä, kirjoita tarinasi paperille, niin se luetaan.

Laulamme yhteislauluna vanhoja kouluaikaisia lauluja Matti Reittamon säestämänä.

Emännät järjestävät syötävät ja kohvit.

Ennakoilmoittautuminen tarjoilun vuoksi Mirja Kontulalle puh. 040-8219586.

Tervetuloa!

Johannes-Seuran kuntalaismatka 1.-3.9.2017

Johannes – Sovetsk 400 vuotta

Alustava matkaohjelma, jonka tarkentuminen riippuu Sovetskin kaupungin järjestämän ohjelman mukaisesti

I.9. (perjantai) Lieto-Turku-Paimio-Helsinki-Vaalimaa-Viipuri

Lieto/Shell Roine	5.35
Turku/Linja-autoasema (tilausajolaituri)	6.00
Kaarina / Paraisten th.	6.10
Piikkiö/Shellin pys.	6.20
Paimio/Vistamatkat, Vistantie 24	6.35
Salo/Piihovi (tarvittaessa)	7.05
Lohja / ABC-Ruotio (tauko)	7.45-8.10
Helsinki / Kiasman pysäkki, Mannerheimintie	8.55-09.00
Karhula / ABC-Amiraali(ruokailumahdollisuus)	10.45-11.30
Vaalimaa/tullit + Viipurin Veikot n.	12.30-14.00
Viipuri / hotelli Viipuri, majoitus	
– mahdollinen tutustuminen esim. Espilä tai jokin muu kohde tai ostoksille	
Päivällinen klo	19.00

2.9. (lauantai) Viipuri-Johannes-Viipuri

Aamiainen hotellissa. Ajo Johannekseen, jossa mm. viedään avustustavarat Lada-keskukseen ja 400-vuotisjuhlien avajaiset klo 12, konsertti, tutustuminen Johannekseen, sekä mahdollisesti jokin Sovetskyn kaupungin järjestämä kohde. Mikäli aikataulu sallii, niin käynti ylämaan kylissä. Ajo Viipuriin ja päivällinen noin klo 19.00.

3.9.(sunnuntai) Viipuri-Ihantala+kotimatka Vaalimaa-Hki-Turku

Aamiainen hotellissa, tavarat bussiin. Mahdollisuus käydä ostoksilla esim. torilla+kauppahallissa ennen hotellista lähtöä. Lähtö hotellilta klo 10.30 pellava-kaupan kautta, josta jatkamme Ihantalaan, käynti muistomerkillä. Ajo Vaalimaalle ohitustien kautta, tullit ja taxfree ostokset. Vaalimaalta Karhulaan, jossa ruokailu mahdollisuus Amiraalissa. Turkuun tuloaika n. 21 tienoilla.

Pidätetään oikeus ohjelman sisällöllisiin muutoksiin venäläisten yhteistyö-kumppaneiden järjestelyistä johtuen

Matkan hinta tarkentuu viikolla 29.

- bussimatkat Vistamatkojen hyvin varustetulla bussilla
- majoitus hotellissa Viipurissa H2 huoneissa (H1 lisämaksu)
- aamiainen x 2 + päivällinen x 2
- viisumi+Viisumikeskuksen palvelumaksu+matkustajavakuutus sekä rek.vero Venäjän valtiolle sekä toimiston viisumin täyttökustannus
- Johannes-seuran matkaisännän/puheenjohtajan ja Vistamatkojen kuljettajan palvelut

Lisämaksusta:

Lisämaksusta muut palvelut, joita ei ole mainittu hintaan sisältyy kohdassa. Jos matkustat yksin, varaudu, että joudut maksamaan H1 lisän.

MATKATOIMISTO

VISTAMATKAT

PAIMIO, VISTANTIE 24, PUH. 477 5600, FAX. 477 5614

Matkan hinta perustuu viikolla 29 jul-kaistaviin hintoihin, tariffeihin, va-luuttakursseihin ja veroihin. Niiden muuttuessa pidätämme oikeuden muut-taa hintoja vastaavasti. Peruutus- ja mat-kaehdot saatavana toimistostamme. Varausmaksu 100 €/henk ilmoittau-tumisen jälkeen sopimuksen mu-kaan. Loppumaksu 8.8. mennessä. Viisumiohjeet ja lomake lähetetään erikseen myöhemmin, palautus 8.8.2017 mennessä.

MUISTA! Matkalle tarvitaan passi, jonka pitää olla voimassa 6 kuukautta matkan jälkeen.

Ilmoittautumiset mahdollisimman pikaisesti matkatoimisto Vistamatkat Oy:n toimistoon.

Koe kaunis syksyinen Johannes ja Karjala !

Vastuullinen matkanjärjestäjä matkatoimisto Vistamatkat Oy

Pikirihmaa vai -lankaa, kumpaaakin muotoa käytettiin

Lähden alkuun pellostä, missä raaka-aine, pellava, kasvoi. Meillä vielä täällä Porissakin. Nyhdettiin käsin syksyllä juurineen ylös, kuivattiin ja taas lio-tettiin sängellä. Meillä on autotallin seinällä nippu pellavia, muistona men-neiltä ajoilta.

Ennen loukutusta ne kuivattiin sau-nassa mahdollisimman kuiviksi, että kovat kuoret varsista irtoaisivat. Seurasi loukutus, yleensä talkoilla, lipsuaminen, päistäreet, kuoren palaset pois.

Keträäminen langoiksi syksyisin tu-vassa. Saatiin vanhan ajan pellavaisten alusvaatteiden ja varsinkin pellavalaka-noitten pellavakangasta. Pellavalakana on paras kesäkuumalla, sopivan viileä ihoa vasten, kunhan eivät päistäreet pistele. Meillä on vieläkin käytössä, ei kuitenkaan kotoista alkuperää. Paras pellavalanka oli aivinalankaa, jota käyt-tivät esim. nyplääjät.

Sitten se pikirihma. Moninkertaiseksi kierrettyä pellavalankaa, piettynä siitä

tuli pikirihmaa. Sillä ne nahkajalkineet ommeltiin. Jalkineen poikittaissauma päkiän ja kantapään välissä vahvistetiin vielä nelikulmaisilla puunauloilla. Näissä töissä tarvittiin sitä kotitekoista kaarevapiikkistä naskalia, puunaulojen reikien tekoon oli sitten se suora teh-dastekoinen naskali, vanhempi nimitys ”likisyylä”. Mistähän nimen väännös lienee, harvoin siihen enää törmää.

– Pellonpoika –

Johannekselainen

Johannekselainen ilmestyy 9 kertaa vuodessa
Kustantaja ja julkaisija:
Johannes-Seura ry
Toimisto:
Myllytie 1 (Kirkonkulma) 21500 Piikkiö, puh. 02-4795 118
Avoinna: keskiviikkoisin klo 12-17 ja kuukauden ensimmäisenä ja kolmantena arkilauantaina klo 10-15. (ks. sivu 2)
www.johannes.fi
sähköposti: Johannesseura@elisanet.fi
Päätoimittaja:
Hannu Rastas, Saksantie 89, 21500 Piikkiö
Puh: 050-3541 363
Sähköposti: hannu.rastas@dlc.fi
Lehtitoimikunta:
Marjatta Haltia, Liisa Katajainen, Sari Scimone, Kaija Sipilä, Outi Sivosavi ja päätoimittaja.
Lehden toimittajia:
Kaikki lukijamme, johannekselaiset ja heidän ystävänsä.
Ilmoitushinnat: 0,55 €/palstamm (perusteena 4-palstainen sivu, palstan maksimileveys 70 mm).
Säännöllisistä jatkuvista ilmoituksista alennus.
Kuolinilmoitukset:
- korkeus < 10 cm = 80 €
- korkeus enintään 10-15 cm = 100 €
Kiitosilmoitukset: 5 €.
Tilaushinnat vuonna 2017:
Vuosikerta (9 lehteä) 30 € Suomi ja Ruotsi, muut maat 35 €.
Lisänumerot 3 €/kpl + mahdolliset toimituskulut.
Piikkiön Osuuspankki FI54 4714 1020 0595 46.
Toimituksellinen aineisto:
Lukijoiden kirjoituksia ja kuva-aineistoa otetaan muokattavaksi jul-kaisemista varten tai julkaistavaksi sellaisenaan.
Vastuu ja päätökset julkaisemisesta ovat toimituksen. Julkaisemisen jälkeen alkuperäiset kuvat palautetaan, muu aineisto pyydettyäessä.
Vastuu ilmoituksista:
Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoituksen poisjäämisestä tai muusta julkaisemisessa sat-tuneesta virheestä lehden vastuu rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

Taitto: Esa Haltia Sata-Pirkan Painotalo Oy

Likisyylä – Mikä se on?

Onko höitä vielä vanhanajan käsityöläisiä?

Nuo vanhan kansan arvostetut ammat-tilaiset kulkivat talosta toiseen kutsut-tuna, tai kutsumatta. Lapsuudessani heitä vielä oli maaseudulla ainakin. Eräs ammattikunta on erikoisesti mielessä-ni. Suutarit. Juuri heistä on mielessäni muistikuvia, tai kuvitelmia, jo ennen kouluikää. Ennenkaikkea Suutar-Saska.

”Setä tule heijaamaan minnuu”, pyysin suutariojaa. Saska laittoikin heijan jalas-ta narun omaan jalkaansa ja sai annettua heijalle vauhtia työnsä lomassa, työnsä siitä kärsimättä. Saska oli meillä pidetty suutari. Hän oli menettänyt toisen jal-kansa nuoruudessaan tapaturmaisesti ja luultavasti sen takia olikin suutari. Joskus kävi toinenkin suutari, hän oli ”Saha”-Väinö.

toisesta päästä, kun rihmaa kierrettiin ja piettiin, pikinahka äijän kourassa. Päihin kierrettiin lopuksi sian harjakset neuloiksi, ne oli helppo pistää nahkaan naskalin reijistä.

Humaljoen äijä, äidin isä, valmis-ti nahankin itse. Vaassapytty oli tu-van nurkassa muhimassa antaen sinne omanlaisensa hajun. Hän teki perheel-leen kaikki jalkineet itse. Ei saa unohtaa narskua. ”Laitetaaks narskuu?” muis-ti suutari kysyä lapsilta, se oli lapsille tärkeää.

Tuli sodat ja evakkomatkat. Meistä tuli porilaisia. Kaikesta oli pula, tietys-ti jalkineistakin, kaikki oli korjattava moneen kertaan. Suutaria tarvittiin, varsinkin ”monoihin” tarvittiin yhte-nään uusia puolpohjia.

Suutariksemme tuli Wacklin. Hän suutaro i kellariverstaassaan Itäpuiston yhdessä. Siellä tuli käytyä paljon. Yksin hän suutaro i, jo iäkäs mies. Muistan ne nahkojen kirpeät hajut. Äiti lähetti hänelle aina karjan tuotteita, olihan meillä jo karjaa.

Tein näinä vuosina talvet metsätöitä, ennen moottorisaha-aikaa. Työrukkasia kului, paikkaamista riitti illoiksi. Käm-meneltä rikkimenneisiin sai uudet van-hoista selkäpuolista. Pikirihmaa olisi tarvittu, minun pikirihmaa oli karhun-rihma n:o 0.

– Pellonpoika –

Niin, se ”likisyylä”. Se oli naskalin ”velipuoli”. Suorapiikkinen naskali jolla tehtiin reijät jalkineen pohjiin puunauloille joita tarvittiin jalkineita puolpohjatussa.

Saska suutaro i tuvan pöyvän viereisellä penkillä. Työvälineet ympärillä penkillä tai pöyvällä, vasaran naputus soi nytkin korvissani.

Olin heijassa selälläni. Heija kes-kellä lattiaa, sitä tuvassa työskentelevät tyrkkäsivät ohi mennen vauhtiin.

Kyllähän äijäkin teki meillä suuta-rin töitä. Hevosvaljaissa oli alituisesti korjaamista. Hän teki työrukkaset ja puolpohjat jalkineisiin. Pikirihmaa tar-vittiin. Tuvan nurkassa oli iso traaspiik-ki, missä oli pellavarihman toinen pää kiinni, me lapset olimme kiristämässä